

Sidik Idrizi Aljabak

**RANOOBALKANSKA
TOPONIMIJA I
ANTROPONIMIJA GORE**

(radna verzija)

Prizren 2015

Sadik Idrizi Aljabak
Starobalkanska toponimija i antroponimija Gore

Izdavač

Recenzenti

Tehnički urednik

UVOD

U knjizi *Jezik i stil narodne poezije Gore* kao poseban prilog dat je Onomastikon Gore. Namjera nam je bila da se na jednom mjestu objavi onomastički materijal iz svih dijelova Gore – na Kosovu, u Albaniji i u Makedoniji. Tokom višegodišnjih istraživanja prikupili smo i evidentirali ogromnu onomastičku građu koja je, pored ostalog, pružala i dovoljno pouzdanu sliku razvoja goranskog govora. Uvjerili smo se da Gora posjeduje raznovrsnu, izuzetno bogatu i nedovoljno istraženu toponimiju i antroponimiju. Štaviše, bili smo iznenađeni prisustvom velikog broja oblika i formi iz predosmanskog i predslavenskog perioda, što nedvosmisleno ukazuje na prisustvo i život ljudi na ovom prostoru daleko prije doseljavanja Slavena na Balkan i osmanlijskih osvajanja.

U ovom radu su istraženi toponimi i antroponimi iz predslavenskog perioda zasvjedočeni na području Gore, kao i njihovi komparativni likovi evidentirani na širim balkanskim areama. To su, uglavnom, toponimi, zatim antroponimske forme i njihovi derivati, kalkovi i njihovi ekvivalenti iz historijske dijahronije lingvističkog diskursa.

Alija Džogović smatra da ovi „toponimski likovi svojim osnovnim i finalnim formantima pokazuju da im je porijeklo u predslavenskoj lingvistici mnogih balkanskih etno-jezičkih zajednica, što se potvrđuje lingvističkom elaboracijom i komparativnom metodom izučavanja sa aspekta njihovih izoglosa i rasprostranjenosti u kulturama današnjih naroda u areama od Alpa do Dardanela.“

Osnovni metodološki pristup ovoj onomastičkoj materiji jeste njihovo evidentiranje, semantička elaboracija, porijeklo i stabilnost u današnjoj lingvističkoj funkciji, kao i metoda komparacije u okvirima lingvističkog i historijskog diskursa.

Materijal je sakupljan u svim selima Gore, a bilježen je onako kako ga narod upotrebljava u govornoj komunikaciji, dakle sa svim fonološko-morfološkim specifičnostima.

Za ovu onimiju pretpostavlja se da je predslavenskog porijekla, odnosno da je sloj onimijskog diskursa starobalkanskih naroda. Onimija prepoznatljivog fonetsko-morfološkog i semantičkog karaktera u radu nije elaborirana jer su njeni sadržaji lingvistički jasni i ne treba ih u tom smislu elaborirati. Za njih je ova diskusija isključiva i, naravno, upućena na drugaćiji pristup, u nekom novom naučnom razmatranju.

Porijeklo i etnogeneza stanovnika Gore je veoma složeno i kompleksno pitanje koje zahtijeva realan i sveobuhvatan naučni pristup. U Gori su starobalkanske grupe u jezičkom smislu veoma rano asimilirane, dok je vjerski (paganski) faktor bio usmjeren ka bogomilstvu. Stoga, u daljim istraživanjima posebna pažnja mora biti posvećena tragovima i ostacima vjerovanja i kultova iz predislamskog i prethrišćanskog perioda. Posebno se moraju proučiti dokumenti srednjega vijeka kao i turski defteri iz perioda od XV do XVII vijeka, kada je i izvršen prelazak na islam stanovnika Gore. Pored popisnog materijala iz turskih arhiva, i sačuvana toponomastika i antroponimski sistemi u Gori ostaju najbolja osnova za dalja proučavanja i komparativne analize.

Prilikom daljih proučavanja mora se više pažnje posvetiti izučavanju folklora i tradicije Gorana, sa posebnim osvrtom na dijelove muške i ženske nošnje, kao i na tip kuće i način stočarenja. Jer, u ovim sferama ima najviše starobalkanskih (ilirskih, keltskih, tračkih, romanskih i drugih) tragova i ostataka. Ovdje srećemo amalgam koji je po jeziku slavenski, ali u kojem se osjećaju starobalkanski tragovi i uticaji, počevši od tipa sela, kuće i nošnje pa do fizionomije i psihičkih osobina ljudi.

Starobalkanski tragovi u onomastici i govoru Gore predstavljaju značajan izvor za proučavanje etnogeneze i kulture ovog stanovništva, te im zato treba prilaziti ozbiljno i bez predrasuda. Sve ovo nikako ne treba dovoditi u vezu sa današnjim nacionalnim i vjerskim opredjeljenjem stanovnika Gore, jer ono je uslovljeno mnogim historijskim promjenama i konvertizmima koji su se dogodili na Balkanu u minulim vijekovima. U radu su elaborirane samo neke značajnije toponimske strukture, one čije baze mogu biti dobar ključ za njihovo porijeklo, za semiotiku toponima i njegove fonološko-morfološke supstitucije tokom historije.

Većina autora koji su dosad istraživali i pisali o Gori ignoriše predslavenske elemente u etnogenezi Gorana, kojih se ne odriču Srbi, Hrvati, Crnogorci i drugi balkanski narodi. U lingvistici i njoj srodnim naukama se ne mogu donositi zaključci a da se ne vodi računa o historijskom kontinuitetu. U Gori je i nakon slavizacije (misli se na jezik), koja je izvršena tokom bugarske i srpske vladavine (X - XIV vijek), očuvana stara toponimija i patronimija, koja je pretežno romanska, tj. vlaška. Tokom vremena dolazilo je do određenih jezičkih modifikacija i prilagođavanja u duhu slavenske strukture goranskog govora, dok su kasnije, u vrijeme osmanske vlasti i primanja islama, importirani i ugrađeni mnogi elementi iz turskog i drugih orijentalnih jezika. Sličnog je mišljenja i Radivoje Mladenović, koji ističe da su „balkanističke strukturne promjene u goranskom govoru i

okolnim slavenskim govorima nastale najvjerojatnije slavizacijom dijela romanskog stanovništva, možda djelimično i Albanaca, prije XIV vijeka”.

Ovaj rad predstavlja samo pokušaj da se osvijetli nedovoljno istražena strana historije Gore i goranskog govora. Potrebno je da se detaljnije istraže mnogi jezički nanosi iz predslavenskog i predosmanskog perioda, koji su se najbolje održali u onimiji ovog areala.

Mnogi jezički nanosi iz predslavenskog perioda, prisutni u govoru i onomastici Gore, mogu biti predmet ozbiljnijih naučnih istraživanja. Zato je veoma nezahvalno davati površne, pristrasne i ishitrene zaključke po pitanju jezika i etnogeneze stanovnika Gore.

Kako ističe R. Katičić „istraživanje imena zahtijeva vlastita teoretska polazišta, vlastite metode, vlastita vrela, a od istraživača traži, uz dobru filološku naobrazbu, i sasvim specifično znanje, vještinu i iskustvo“¹. Po mišljenju Katičića „onomastika je važna tamo gdje vodi cjelovitosti promatranja kakve bez nje ne bi bilo“ jer „bez onomastike ostajemo nemoćni pred nekim najbitnijim pitanjima što ih postavlja naša filološka materija. To su u prvom redu pitanja o kontinuitetima i o njihovim prekidima, o simbiozama i etnogenetskim procesima, dakle pitanja što se postavljaju nezaobilazna su pri svakom pokušaju da se razumije kultura i jezična povijest naših strana.“²

---

¹ Radoslav Katičić, *Značenje antroponomastike u našoj filologiji*, Novi jezikoslovni ogle-di, Zagreb, 1992, str. 217.

² Isto, str. 218.

ARBERI / ARBAŠICA

Arberi (oronim između Orčuše i Orgoste), **Arbašica** (toponim, Vraništa).

Skok navodi „da *Arbën - Arbër* odgovara Ptolomejevu *Albanopolis*“, te da je osnova ovog toponima predindoevropsko *alba* „brijeg“.³

Toponim *Arberi* u ataru sela Orčuše bilježi i Alija Džogović kao „predeo južno od sela (livade i šume)“.⁴

BAČKA / BAČILIŠTA / BAČILO

Toponimi: **Bačka** (ojkonim), **Bačilišta** (Mlike, Zlipotok, Globočica, Borje), **Bačilišća** (Kruševo, Restelica), **Bačov dof** (Zlipotok), **Bačevce** (Rapča, Leštane), **Bačovo češmiće** (Restelica), **Kaljeve bačila** (Zlipotok), **Bačevo selo**, **Huljičevo bačilo**, **Bačilo Tefikovo** (Borje), **Ajdar bačilo**, **Graševo bačilo** (Brod), **Đulnazino bačilo** (Radeša);

Patronimi: **Bačka** (Brod, doseljenici iz Bačke).

Bač, „glavar pastirskog stana u planini“ < rum. *baciu* tračkog porijekla. Otuda je i izvedenica *bačilo*, *bačija* obor, stan, mjesto gdje se muze i pravi sir u planini. Sa istim značenjem u rum. *baciu* (izgovor *bač*). Balkanska riječ koja je preko rumunskih nomadskih pastira prešla preko Karpata: mađ. *bacs*, *bacsá*, *bacsó* „pastir“, u poljskom i slovačkom ima značenje „glavni pastir“. Skok smatra da se ne može znati ko je ovu riječ od koga posudio i dovodi je u vezu s ngr. *μπάτσιος* = *γέρων* - *σεβαστός* u Epiru i alb. *bac* „drug“, koje dvije riječi idu zajedno. Trebali bismo doduše pobližih obavještenja o semantičkoj vrijednosti epirske i albanske riječi.⁵

Balkanski istraživači iznose mišljenje da se ova riječ raširila među balkanske jezike preko vlaških stočara. Što se tiče porijekla riječi ima mišljenja da je ona albanska, rumunska ili da je zajednički supstrat ova dva jezika.⁶ Uzimajući u obzir sve okolnosti na osnovu kojih su formirane pojedine riječi i imena izvedena od istog balkanskog supstrata, Skender

³Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb, 1971, str. 55.

⁴Alija Džogović, *Onomastika Gore*, Onomatološki prilozi, XII, SANU, Odbor za onomastiku, Beograd, 1996.

⁵Petar Skok, *Etimologijski rječnik...*, str. 83.

⁶Eqrem Çabej, *Studime etimologjike në fushë të shqipës II*, A - B, Tiranë, 1976. 22-24.

Gaši smatra da toponim Bačka može biti slavenska varijanta (u ovom slučaju bugarska – goranska) jednog vlaškog imena.⁷

Goranski stočari su paralelno sa rječju *bač* (starješina) upotrebljavali i riječ *fičor* (pomoćnik bača, momak), za koju se pouzdano može utvrditi da pripada korpusu vlaške (aromunske) leksike. Na rumunskom jeziku *fičior* a na vlaškom *fišuor* znače „sin“.

BARBULA / BARBUT

Barbula (oronim na tromedi Kruševa, Restelice i Zlipotoka); **Barbut** (patronim, Brod).

Barbula je oronim na tromedi Restelice, Kruševa, i Zlipotoka. Ovo je balkanski latinizam i istog je izvora kao i mjesto *Bărbălița* u centralnoj Bugarskoj, za koje A. Rosetti ne daje objašnjenje ali smatra da je vlaškom porijekla. Ovdje, svakako, spada i patronim *Barbut* (Brod). U Rječniku rumunske onomastike⁸ stoji da je ime *Barbul* drevno ime iz rumunske tradicije.

Srpski istraživač Milisav Lutovac, koji je zapisao toponim *Barbula*, drži da je vlaškom porijekla.⁹ I kosovski historičar Skender Gashi smatra da se ovdje radi o vlaškom/rumunskoj riječi *barbă* („brada“).

Gacović kao rumunske navodi ojkonime *Barbaš*, *Barbaroš*, *Barbaševo*, *Barbasovce*.¹⁰

BARDOVCI / BARDALJE^{VO}

Bardovci (patronim u Leštanu), **Bardalje^{VO}** (toponim u Brodu).

Ovdje spada i mahala u selu Brod koja se pominje u jednom turskom popisnom defteru iz 1530 godine: mahala *Bardonik* sa 6 kuća i 5 bečara. Skender Gashi smatra da „bratstvo/mahala *Bardonik* nosi ime jednog

---

⁷ Skender Gashi, *T'i njohim minoritetet tona - Goranët*, str. 63-64.

⁸ A. N Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, str. 21.

⁹ Milisav Lutovac, *Gora i Opolje-Antropogeografska proučavanja*, Srpski etnografski zbornik, knj. LXIX 35, Beograd, 1955. str. 44-45.

¹⁰ Slavoljub Gacović, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonimiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993. str. 98.

pretka albanskog roda *Bardhaj* slaviziranog u *Bardonik/Bardonić* koji su vjerovatno ovdje živjeli zajedno a kasnije bili slavizirani¹¹. I u defteru iz 1452-1453. godine upravo u ovom selu pominje se i starješina familije po imenu *Bardo*. Osim u Brodu, albansko ime *Bardh* danas srećemo i kod jednog goranskog roda u selu Leštane, u kojem živi bratstvo *Bardovci*, koji su vremenom asimilirani i jezički slavizirani.

BIGOR / BIGRA

Toponimi: **Bigor** (Restelica, Bačka, Zlipotok), **Visok bigor** (Jelovjane), **Bigra, Bigriče** (Brod), **Bigorče** (Mlike).

Patronim: **Bigorovci** (Restelica).

Bigor = *bigor* (Makedonija) „siga (Srbija), sedra, bijela zemlja ka' usirena (Pavlinović)“. Također toponim i hidronim: potok *Bigar* kod sela Sige (Srbija), studenac *Bigor* blizu Dečana (14. v.), *Bigre* (valjda ak. pl.), selo zabilježeno u spomenicima. Pridjev *bigren*, obrazovan s pomoću *-en* (v.), potvrđen je samo u toponomastici: *Bigrenac*, gen. *-nca* (Srbija), potok koji utiče u Mlavu više sela Ribara, *Bigrenica* f (14. v.), selo kod Čuprije (Srbija). Riječ se nalazi još u bug. arb. *Bigorr* „porozni laki vapnenac“, *a* = *o* upućuje na *a*. „S obzirom na geografsku raširenost (Srbija, Bugarska, Makedonija, Arbanija i Kosovo) riječ je predslavenska, možda iliro-tračka, iz oblasti naziva za kamenje (kao *karpa*)“.¹²

Naučnici su saglasni da apelativ *bigor* pripada najstarijem supstratu leksičkog sloja i da, vjerovatno, vodi porijeklo od indoevropskog **bigor-*. Praosnova lekseme *bigor* može imati ilirsko, tračko ili brigijsko porijeklo, odnosno да je bila u upotrebi u leksici starih balkanskih naroda.¹³

Bigor, sa varijantama *Bigra*, *Bigriče* i *Bigorče*, javlja se u više sela Gore kao toponim i označava stjenovito mjesto. Stijene sa ovim imenom su šupljikave, krečne i žučkaste su boje.

Rod *Bigorovci* u Restelici je dobio ime po mjestu na kome se nalaze njihove kuće, dakle po Bigoru. Inače, sadašnje prezime bratstva je Aga.

U Zlipotoku je u upotrebi izraz „Majko preko Bigor“ (Majku ti tvoju ili slično).

¹¹ Skënder Gashi, *T'i njohim minoritetet tona - Goranët*, str. 25.

¹² Petar Skok, *Etimologijski rječnik ...* str. 147.

¹³ Љубица Станковска, *Етимологијата на имињата на раселените села од охридско*, Македонистика 10, Скопје, 2010. стр. 119-189.

BOBOŠKA LESKA

Toponima: **Boboška leska** (Borje).

Gacović navodi rumunsko lično ime *Boboš* < rum. *boboš* „šaren“.¹⁴

U Albaniji, u okolini Korče, nalazi se selo Boboštica, čiji govor ima sličnosti sa goranskim govorom (promjena člana u postpoziciji).

BRINJA / BRENOLI

Brinja (toponim, Rapča);

Brenoli (patronim, Kruševo; doseljeni tokom Prvog svjetskog rata iz mjesta Čalje/Çajë u Albaniji).

„To se drvo ovako zove na alpskom i ličkom brdovitom teritoriju. Ako se uporedi s istoznačnim *brenia* na iberskom poluotoku i *b(e)reun-io* „borovica, ariš“ u alpskim romanskim krajevima, dolazi se do mišljenja da je i *brin*, *-a*, *-je* leksikološki predslavenski relikv iz jezika Karna i Japoda. Upor. i toponime *Breno*, danas Župa kod Dubrovnika, *Subbrenum* > *Srebrno* (Dubrovnik), *Brenna* i *Brenna* u Alpama.“¹⁵

Anila Omari smatra da se riječ *brina* „strmo mjesto, ivica, rub“ iz albanskog jezika proširila u druge balkanske jezike.¹⁶

Toponim *Brinje* javlja se i u Lici, dok je u slovenačkim jeziku *brin* borovnica, a *brinje* naziv drveta na alpskom brdovitom terenu.

BUFLE

Patronim: **Bufle** (Brod).

Buf-i < arom. i alb. „sova“; *bufnita* < rum. „sova“.

N. A. Constantinescu u Onomastičkom rječniku bilježi ime *Buf*, kao i prezime *Buhle* (h < f).¹⁷

---

¹⁴ Gacović, *Etimologija...*, str. 99.

¹⁵ Petar Skok, *Etimološki rječnik...*, str. 211.

¹⁶ Anila Omari, *Marrëdhëniet gjuhësore shqiptaro-serbe*, Tiranë, 2012.

¹⁷ A. N. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, str. 220.

Gashi smatra da je ime roda *Bufle* nastalo od albanske riječi *buf-i*, što je varijanta riječi *hut-i* sa značenjem „sova“ (zool. *Bubo bubo*, *Strix nebulosa*).¹⁸

Riječ je mogla nastati od riječi *buf* i sufiksa *-le*. Sufiks *-le* u goranskom govoru služi za označavanje pežorativnosti i za građenje riječi sa podrugljivim značenjem, odnosno za imenovanje osoba sa nekim fizičkim nedostatkom ili negativnom osobinom: *krádl'e*, *máml'e*, *vóšl'e*, *šúgl'e*, *úšl'e*, *drícl'e*, *prádl'e*, („lopov“, „lažov“, „vašljivko“, „šugavko“, „uhonja“, „seronja“, „prдавko“).

Vjerovatno je ovo porodični nadimak i označava ljude sa očima sove, „sovljage“. Inače u govoru Gore u upotrebi je riječ *hut* (sova). Koristi se i izraz „Hutu jedan“ (Sovo jedna) i odnosi se na zanesenu, zbunjenu ili „izgubljenu“ osobu.

Alija Džogović bilježi da je *Bufle* porodični nadimak nekoliko kuća u Brodu. Džogović dodaje da „ovako u šali oslovljavaju one meštane čiji je nadimak *Atema*“. Sami članovi bratstva nemaju neko objašnjenje o porijeklu ovog imena, već smatraju da im je od starine.

BUTALJEN

Patronim: **Butaljen** (Brod).

Buta se pominje kao rumunsko ime. A. N. Constantinescu bilježi više varijanti ovog imena: *Buta*, *Butul*, *Butulea*, *Butaš*, *Butoš*, *Butiman*.¹⁹

U *Mikrotoponimiji Svrljiga* Nedeljko Bogdanović bilježi toponim *Butulan*.²⁰

Džogović bilježi dvije kuće u Brodu sa prezimenom *Butaljen*, kao i porodični naziv *Butaljenovci*.²¹

BUZA

Patronim: **Buza** (Brod).

---

¹⁸ Skender Gashi, *Gorenët*, str.87.

¹⁹ A. N Constantinescu, 225.

²⁰ N. Bogdanović, *Mikrotoponimija Svrljiga*, Onomatološki prilozi XVIII, 2005, 39-175.

²¹ Alija Džogović, *Onomastika Gore*, 132.

Patronim *Buza* kao rumunski A. N Constantinescu u Onomastičkom rječniku.²² Inače je riječ *buza* < rum. „usna; ušće“. Isto značenje ima i u albanskom i aromunskom jeziku.

A. N. Constantinescu je registrirao više imena i prezimena izvedenih od riječi *buza*: *Buza*, *Buzea*, *Buzan*, *Buzau*, *Buzaeni*...²³

U obljižnjem Opolju, danas nastanjenom Albancima, postoji zaselak *Buzezë*, koji Gorani zovu *Buzec*. Naselje se nalazi u neposrednoj blizini Brodosavca, što odgovara značenju riječi *buza* (“rub”, “ivica”, “kraj”).

U nekim selima Gore u upotrebi je izraz „Buza, buza“, koji se koristi za vabenje ovaca.

CARINA

Carina (toponim Mlike, Globočica)

Carina (< rum. țărînă „njiva, oranica, ziratna zemlja“ < țară „zemlja“ < lat. terra).²⁴

I Skok navodi riječ *carina* sa značenjem 1. “ograda oko sve seoske zemlje”, i kao 2. “vrlo raširen toponim u sing i pluralu. Postanjem različito od *carina* f “vectigal, telonium”. Slaže se donekle s rum. *țarină* f “njiva, obradivo polje” (razlika od neobrađene zemlje).²⁵

CIFUN

Cifun (toponim. Rapča).

Kao grecizam očuvana je riječ u Srbiji sa $\hat{i} > c$ *cipun* m (Vuk) „manja cijev koja se udara u kablina uglavljenu u badanj kad nema dosta vode, šedrvan, tuljac“ = *cifun* pored *cîfun* m (Kosovo) „slavina, čep“. To je balkanski grecizam: bug. *cifun*, *preftia cijev* snabdjeveno deminutivnim su-

---

²² A. N Constantinescu, 226.

²³ A. N Constantinescu, 226.

²⁴ Gacović, Slavoljub, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i tur menskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, Razvitak 229-230, 2008, str. 55-77

²⁵ Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb, 1971, str. 253.

fiksom *cifka* pored *cifara* i *cafâra* „duga flauta“, zamjenom domaćim su-
fiksom *-ara*, ngr. σίφουνας.²⁶

U Kruševu je zebilježen toponim *Cefka češma*.

ČOKO(VCI)

Patronimi: **Čoko** (Restelica), **Čokovci** (Globočica).

Patronim *Čoko* (*Čokofci*) u Restelici je, kako sami kažu, jedan od starijih rodova u selu. Džogović je registrirao 11 kuća ovog roda u Restelici, dok ih u Globočici ne pominje, pošto danas nose prezime Vurani.²⁷

U Hrvatskoj je u više županija zabilježeno prezime Čoko. Većinom su Hrvati iz Istočne Hercegovine, a mogu biti i Bošnjaci i Albanci.²⁸

Gashi smatra da je ime roda *Čoko* albanskog porijekla i da je moglo nastati od albanske riječi *çok-u*, koja u savremenom jeziku ima više značenja, a prvenstveno je termin za označavanje konfiguracije terena.²⁹

Inače je prezime *Čokeš* u Hrvatskoj svrstano u grupu vlaških prezimena.³⁰

ČUBRA

Čubra (toponim, Brod).

U Orgosti je *čubrika* vrsta trave (cvijeće) „ljubičica“, dok je u Kukuljanu naziv za isto cvijeće *džumrika*.

Skok bilježi: „**cubar**, gen. *-hra* m (15. v., Vuk) „biljka saturēja hortensis“, odatle deminutivi na *-ič čubrić* „serpillus“, na *-ica čubrica í* (Kosovo, bug. *ćubric*) „1° mirišljiva trava koja se suši kao začim za jelo, 2° toponim“, odatle *čubričica* (ibidem) „oplemenjena čubrica“, na *-SA > -ák čubrak divlji* „neka trava“, (s umetnutim *m* pred labijalom) *čumborak*, gen. *-rka = čumborić* „saturēja hortensis“ = na *-ika čubrika* (također bug.).³¹

---

²⁶ Isto, str. 394.

²⁷ Alija Džogović, *Onomastika Gore*, 175.

²⁸ http://imehrvatsko.net/namepages/view/family_name/prezime-coko-2

²⁹ Gashi, *Goranet*, str. 85.

³⁰ <http://sokacgranicar.blogger.index.hr/post/vlaska-prezimena-u-hrvatskoj-i-bih/17799604.aspx>

³¹ N. A. Constantinescu, 339.

Džogović je u Brodu zapisao toponim *Čubriče'o* kao „pašnjak na planini jugoistočno od sela“.

U Hrvatskoj se prezimena *Čubrilović* i *Čubra* ubrajaju u vlaška.³²

DRAGAŠ

Toponimi: **Dragaš** (ojkonim, središte opštine), **Dragašovce** (mahala u Dragašu), **Čukar Dragaški**, **Polje Dragaško** (Dragaš), **Dragana livada** (Bačka), **Dragošoec** (Krstec);

Patronim: **Draga/Drugini** (Šištejec).

Džogović pretpostavlja da su toponimi sa morfološkom strukturom **drag-** vezani za bogumilske naseobine i bogumilske kultove. Pominje i mjesto *Dragovicu* u zapadnoj Bugarskoj gdje je bila neka vrsta središta balkanskih bogumila.³³

Imena sa osnovom **drag-** u raznim varijantama su veoma frekventna kod Vlaha u srednjovjekovnim dokumentima. U Žičkoj povelji Stefana Prvovenčanog iz XIII vijeka kao Vlasi pominju se *Dragoš*, *Draguš* (5x), *Dragšan*, *Dragun*, *Dragut*, *Dragomir* (5x), kao i žensko ime *Dragušla*. I u drugim dokumentima iz ovog perioda pominju se mnogi Vlasi sa ovakvim imenima.

U turskom popisnom defteru iz 1451-52. godine u Gori se pominje više imena sa ovom osnovom. U Brodu je zabilježeno ime *Dragoš*.

N. A. Constantinescu smatra da je **drag-** staroslavenska osnova od koje su u rumunskom jeziku postale mnoge riječi, imena i toponimi.³⁴

DRANGO(VCI)

Patronimi: **Drango** (Brod), **Drangovci** (Rapča, Borje, Dikance);

Toponim: **Brestoj Drangoske** (Borje).

A. N. Constantinescu bilježi imena *Dranga*, *Drangešti*, *Drangulešti* kao rumunska.³⁵

---

³² <http://sokacgranicar.blogger.index.hr/post/vlaska-prezimana-u-hrvatskoj-i-bih/17799604.aspx>

³³ Alija Džogović, *Atlas dijalekatskih izoglosa u Sandžaku*, CBS, Tutin, 2012, str. 241-242.

³⁴ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic romînesc*, 264.

DUROVCI

Patronim: **Durovci** (Šištejec, Kruševo, Orešek, Gornji Krstec);
Toponim: **Durosko ljenišće** (Kruševo).

A.N. Constantinescu smatra da je ime *Dura* nastalo od imena *Tudur*, nakon što je izvršena regresivna asimilacija *Tudure* > *Dudure* > *Dure*. Bilježi više imena izvedenih od ove osnove: *Dura*, *Duru*, *Dure*, *Dudure*, *Duran*, *Durila*...³⁶

Ime roda *Durovci* je dosta rašireno u Gori, što je potvrda da mu je u osnovi lično ime *Duro/Dura* a ne slučajni porodični nadimak.

GRAMATNIKOEC

Gramatnikoec (toponim, Globočica).

Gorno i Dolno Gramatikovo su sela u blizina Vodena (danas u Grčkoj) pretežno naseljena Aromunima.

Gramatikovo je selo u jugoistočnoj Bugarskoj u provinciji Burgas. Gramatnik je frekventno prezime.

GORDE / GORDEVCI

Gorde(vci) (prezime i patronim, Restelica).

1. *Gordie* (*Gordius*) latinski, prvobitno ime frigijskog kralja.³⁷

2. *Gorde*³⁸

Džogović navodi da je ovo jedno od starijih prezimena u Restelici i da ih ima ukupno pet kuća. U smislu kada se ističe njihova kolektivna porodična pripadnost, mještani ih oslovljavaju formom Gordevci.³⁹

---

³⁵ N. A. Constantinescu, str. 266.

³⁶ N. A. Constantinescu, 159.

³⁷ N. A. Constantinescu, str. 71.

³⁸ A. Sava, *Documente putnene*, Vol. I: Vrancea, Odobești, Focșani etc. 1929, index.

³⁹ Alija Džogović. *Onomastika Gore*, str. 171.

GUGNA

Patronim i prezime: **Gugna** (Brod).

Džogović bilježi rod *Gunga* u Brodu.⁴⁰

I Skender Gashi, pozivajući se na Rosetiija, smatra da je ime *Gugna* vlašskog porijekla. Dodaje da je moglo nastati od rumunske riječi *gugla* sa značenjem kapuljača, koja je kasnije ušla i u bugarski jezik.⁴¹

Džogović bilježi ime roda u Brodu ali u obliku *Gunga*. U ovakom obliku poznato je prezime kod Albanaca. U goranskom govoru riječ *gunga* označava „čvorugu, izraslinu“. Potrebno je istražiti da li je ovdje izvršena metateza ili se radi o različitim riječima.

U jednom dubrovačkom dokumentu iz 1384. godine pominje se Vlah Gugna Dragoschvich Blacus.

GURGUŠKA

Gurguška (patronim i prezime, Restelica).

Vjerovatno postalo od imena *Gurgur*, koje je dosta frekventno kod Aromuna (Vlaha).

Slavoljub Gacović donosi ojkonim *Gurguševece* u Timoku i povezuje ga sa starolatinskim *gurgus* „dolinica, vrtača, plodna ziratna zemlja“.⁴²

Sami oni (Gurguške) tumače da su ime dobili po nadimku nekog svog pretka. U selu ih oslovljavaju formom *Gurguškinci*.

GURA / GURELj

Toponimi: **Gura** (Zlipotok, Globočica), **Gurelj** (česma i mahala u Restelici), **Gur mahalo** (Dovnji Krstec).

Svi ovi toponimi označavaju izvore (vrela) i česme. Na osnovu imena vrela i česmi, u Restelici i Dovnjem Krstecu ime su dobile i mahale. Međutim, *Gur mahalo* u Dovnjem Krstecu može biti od *Gornji* mahalo

---

⁴⁰ Džogović, *Onomastika Gore*, str. 133.

⁴¹ Skender Gashi, *Goranët*, str. 31.

⁴² Slavoljub Gacović, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonimiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993. str. 43-44.

(gorni > gori > guri). *Guri mahalo* je toponim koji se javlja u više sela Gore (Vraništa, Borje). Dokle smatra da je ovdje riječ o apofoniji (prijevoju) i ispadanju vokala (*orni - uri*), pošto je slična pojava posvjedočena i u toponimu *Duni mahalo* (< Dornji mahalo).⁴³

Skender Gashi tvrdi da je toponim *Gurelj* u Restelici nastao u skladu sa fonetskim zakonima albanskog jezika i da potiče od albanske riječi *grurr/ë, -a* „burim; krua” (izvor; vrelo), a koja je proširena rumunskim sufiksom *-el*.⁴⁴

U rumunskom i aromunskom jeziku je također u upotrebi riječ *gura* sa značenjem *usta, ušće, rupa, ždrijelo*.

GUŠAVCE / GUŠIČE

Gušafce (toponim, Borje), **Gušava voda** (toponim Globočica), **Gušajce** (toponim, Dornji Krstec), **Gušiče** (toponim, Restelica).

Balkanski latinizmi su i toponimi u čijoj je osnovi riječ *guša*. U svim primjerima osvjedočenim u Gori radi se o hidronimima. Skender Gashi tvrdi da je riječ *guša* latinizam i da je u upotrebi u gotovo svim balkanskim jezicima (alb. *gushë*, rum. *gușă*, bug. *guša*, srp. *guša*, novogrčki *γκούσα*) sa primarnim značenjem „grlo“, kao i sa drugim geografsko-onomastičkim značenjem „uvala“, „usta“.⁴⁵ U vezi porijekla riječi *guša* mišljenja su podijeljena: rumunski i bugarski naučnici smatraju da je to autohtona rumunjska riječ, dok lingvista Henrik Barić ističe da je ovaj latinizam u rumunjski jezik ušao posredstvom albanskog jezika.

Inače, u Defteru iz 1451-52. godine pominje se selo pod imenom *Kušavica* sa 5 kuća. U Defteru iz 1530. godine pominje se pod istim imenom sa 16 kuća. (Postoji usmena predaja prema kojoj se naselje sa imenom Gušavce nalazilo između Borja i Globočice i da je zapaljeno zbog neke zarazne bolesti, najvjerovatnije čume/kuge.)

---

⁴³ Nazif Dokle, *Bogomilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore*, prevod, Alem, Prizren, 2011. str. 122.

⁴⁴ Skender Gashi, *Gorenët*, str. 76.

⁴⁵ Skender Gashi, Naučna konferencija *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit*, Priština, 10-11. novembar 2011. str. 326.

ĐAKOVO POLJE

Topinimi: **Đakovo polje** (Dragaš), **Đakove rupe** (Orčuša):

Patronimi: **Džakljevc**i (Borje), **Džajkovci** (Kruševo).

„Prvi puta se *Đakovo* u jednom sačuvanom pisanom dokumentu spominje 1239. godine u darovnici hercega Kolomana bosanskom biskupu Ponsi, čime biskupi postaju gospodarima Đakova i Đakovštine. Od tada počinje povijest biskupije u Đakovu. Đakovo je i danas nadbiskupski grad - sjedište Đakovačko-osječke nadbiskupije. Sam grad se u pojedinim periodima svoje povijesti spominje pod sličnim imenima: *Dyaco*, *Diaco*, *Dyacow*... Ime Đakova nastalo je od grčke riječi *diakon*os - sluga, poslužnik. Iz grčkog je prešla u latinski, kao *diaconus*, ali je tu poprimila drugo značenje: označuje katoličkog bogoslova pred zaređenjem. Pridjevski eko-nim Djakovo nastao je u razdoblju dok je imenica dijak/djak značila pisara. Tako je ondašnje Đakovo bilo ono što pripada pisaru, što je pisarevo.“⁴⁶

ĐINOF POTOK

Toponim: **Đinof potok** (Krušrvo).

Alija Džogović bilježi toponim *Džinof potok* u Kruševu, kao i česmu *Džinoiče* u Brodu.

U turskom popisu iz 1452/53. godine u Dikancu je popisani izvjesni *Din*, što su mnogi istraživači (Pulaha, Pešikan i dr.) uzimali kao jedan od dokaza o ranom prisustvu Albanaca na području Gore.

Govoreći o porijeklu stanovnika Gore, Selami Pulaha ističe: „Sama činjenica da nalazimo 178 starješina sa albanskom i albansko-slavenskom antroponimijom svjedoči da je ovdje bilo i albanskog stanovništva koje je živjelo zajedno sa slavenskim, koje se najviše nalazilo u selima Kruševo, Šištovic, Topljan, Novosel, Orcikle, Ljuma, Turaj, Štrezeva, Bitic, Manjan i dr.“⁴⁷

ĐONOEC

Đonoec (toponim, Brod, Restelica).

⁴⁶ <https://sites.google.com/site/djakovoturistickosrceslavonije/povijest-grada>

⁴⁷ Selami Pulaha, *Krahinat e Sanxhakut të Dukagjinit gjatë shek XVI*, “Studime historike” 4, Tiranë 1973.

Skender Gashi navodi ime jedne mahale u Brodu po imenu *Donovik*, koja se pominje u jednom turskom izvoru iz 1530. godine. Gashi smatra da je to očiti primjer slavizacije albanskih rodova koji su živjeli zajedno sa „bugarogovornicima“ (bullgarishtfolësi) u Brodu.⁴⁸

Toponim koji se javlja u Brodu i Restelici sa osnovom **don-** se može dovesti u vezu sa nazivom mahale iz turskog deftera iz 1530. godine. Naime, u opširnom popisu br. 368. Prizrenskog Sandžaka naselje Brod je bilo veoma veliko i sastojalo se od ovih mahala: *Radosav* sa 8 kuća i 1 bećarom, *Bojovik* sa 5 kuća i jednim bećarom, *Gurašev* sa 8 kuća i 1 bećarom, *Bileč Bogdan* bez kuća, *Drajča* sa 12 kuća i 2 bećara, *Ratko Dobromira* sa 8 kuća i 7 bećara, *Radonik* sa 4 kuća i 4 bećara, *Rajkovik* sa 10 kuća i 5 bećara, *Bardonik* sa 6 kuća i 5 bećara, ***Donovik*** sa 9 kuća i 4 bećara, *Čerovik* sa 7 kuća i 5 bećara, *Urilovik* sa 10 kuća i 4 bećara, *Alagan* 4 kuće i 3 bećara i *Rubanovik* sa 6 kuća i 1 udovicom.⁴⁹

ĐERAVIŠĆE

Đeravišće (oronim u ataru Restelice).

Ime toponima se može povezati sa nazivom planinskog vrha Đeravica (2.694 m) na Prokletijama. Pridjev *gjerë* u albanskom jeziku je sa značenjem „širok, ravan, velik“. Pošto toponim Đeravišće upravo imenuje zaravan, može se uspostaviti direktna veza.

Džogović bilježi ovaj toponim sa napomenom da označava „visoko planinsko sedlo i zaravan na njemu (pašnjak) severoistočno od sela“. Dodaje da se ovako naziva „svako uzvišenje sa kojeg se na okolinu pruža dobar pogled“.⁵⁰

DUTE(VCI)

Dute (prezime u Kruševu), **Dutevci** (patronim u Kruševu i u Kraškoći, odnosno starom dijelu Dragaša).

---

⁴⁸ Skender Gashi, *Gorenët*, str. 84.

⁴⁹ Kopija deftera se nalazi u Arhivu Kosova. Defter je dešifrovao prof. dr. Ilijaz Rexha. (Preuzeto iz knjige *Vendbanimet e Kosovës – Dragash*, Jusuf Osmani, Prishina, 2006.).

⁵⁰ Džogović, *Onomastika Gore*, str. 125.

M. Lutovac smatra da na prisustvo Vlaha u Gori, između ostalog, „upućuju *Dutevci* u Dragašu, koji su doseljeni iz Kruševa u Makedoniji“. Lutovac navodi da je „predak *Dute* došao kao čobanin iz Kruševa (Makedonija) pre pet pojaseva“.⁵¹

Džogović bilježi nadimak *Dutevci* za sedam kuća Ebilji u Dragašu, kao i za jednu kuću u Kruševu. Potomci porodice *Dute* iz Kruševa su potvrdili da su prezime *Dute* dobili po nadimku pretka.

I N. A. Constantinescu bilježi ime *Duta* kao rumunsko, postalo od imena *Toduță* (< *Teodor*).⁵²

FUDINICA

Fudinica (toponim, Kukaljane).

Vjerovatno je, nakon ispadanja konsonanta *n*, nastalo od riječi *fund* sa značenjem „kraj“, „dno“ koja je aktivna u albanskom, aromunskom i rumunskom jeziku. Erdeljanović bilježi toponim *Fundina* u Crnoj Gori kao albanski relikv.

Toponim *Fudinica* bilježi i Džogović sa naznakom da je to „predeo na južnom kraju sela (njive)“. Prema položaju naselja Kukaljane, ime toponima je potpuno adekvatno jer označava njive koje su ispod sela, odnosno u njegovom podnožju.

ILIN KAMEN / ILNA MLAKA / ILOJCA

Ilin kamen, Ilna mlaka (Šišteec), **Ilojca** (Borje).

U mnogim starim popisima javljaju se kalendarska imena *Ilija*, *Vasil*, *Kuzma*, *David*, *Dimitry*, *Marin*, *Petyr*, koja se u srednjovjekovnim poveljama srpskih vladara često spominju kao imena Vlaha u srednjovjekovnim katunima.

Slavoljub Gacović navodi „da se imena *Ilija* i *Ivan* bila udomaćena kod Vlaha...“⁵³

---

⁵¹ M. Lutovac, *Gora i Opolje*, str. 86.

⁵² N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, str. 162.

⁵³ Slavoljub Gacović, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonimiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993, str. 90.

U goranskom govoru glas *j* između dva vokala je nestabilan. Nakon njegovog ispadanja, došlo je do kontrakcije (sažimanja) vokala.

JANKULA / JANKULOVCI

Jankula (patronim, Brod).

Gashi smatra da je *i* u korijenu imena bratstva *Jankula/Jankulovci* iz Brodu opštehršćansko grčko ime Ιωάννης, lat. *Ioannes*, u romanskom, odnosno vlaškom obliku *Iancu, Iancul*. Vlaško porijeklo imena ovog bratstva još pojašnjava i prošireni balkanski romanski sufiks *-ul*.⁵⁴

U Dikancu je zabilježen toponim *Jankine rupe*.

KALJINA / KALJINKA

Patronimi: **Kalinka, Kalje** (Brod), **Kaljo(vci)** (Restelica), **Kaljevci** (Borje), **Kaljošovci** (Globočica), **Kalenovci** (Dikance);

Toponimi: **Kaljina, Kaljčeve** (Kruševo), **Kalanice** (Rapča), **Kalanovci** (Ljubošta), **Kaljoska vodenica, Kaljoski vir** (Restelica), **Kaljčejca** (Borje).

Gashi smatra da su vlašskog porijekla riječi sa osnovom **-kal**: *Kalina* oronim u ataru sela Kruševo; prezime *Kalinka* jednog bratstva u u Brodu, kao i mikrotopnim *Kalanovci* u Ljubošti. Sva ova imena, proširena raznim nastavcima, mogla su postati od rumunske, odnosno vlaške riječi *cale* „put”.⁵⁵

KALUĐERI / KALUĐERCI

Topnimi: **Kaluđerci** (Krstec), **Kaluđeri** (Urvič).

Leksema *kaluđer* je pozajmica iz grčkog jezika. Grčka riječ *καληγέρος* sastavljena je od *καλος* „častan“ i *γέρος* “starac”.

---

⁵⁴ Skender Gashi, *Gorenët*, str. 39.

⁵⁵ Gashi, str. 31.

KAPEŠ

Kapeš (oronim, Rapča).

Kapeš (lat. caput, capitis - vrh, glavica); rum. *cap* „glava (brda)“. Gacović navodi kao rumunski toponim *Kapeš* iz Onomastike belopalanačkog kraja Ljubisava Ćirića sa napomenom da je toponim postao od rumunske riječi *cap* „glava“. ⁵⁶

Riječ *kapas* u tračkom jeziku znači „brdo“. ⁵⁷

KARPA

Toponimi: **Karpa** (Globočica, Rapča, Restelica, Zapod, Jelovjane, Urvič), **Karpe** (Radeša), **Gaziine karpe**, **Karpišta**, **Pačkine karpe**, **Umbine karpe** (Brod), **Karpuškina rudina** (Kruševo), **Potkarpe** (Leštane), **Ramne karpe** (Zlipotok), **Crvena karpa**, **Karpa Rasim Krljeva** (Jelovjane).

Riječ *karpa* je, prema mišljenju Skendera Gashija, postala od albanske riječi *karpë*, -a „stijena“. Gashi smatra da se i ime planinskog masiva *Karpati* u Rumuniji može objasniti albanskom rječju *karpë* i dodaje da su „doseljeni bugarizirani romanski etnički elementi (misli se na Gorane – prim. S. I.) zatekli ovaj naziv, pozajmili ga od starosjedelaca 'albanogovornika', ili su ga kao dio fonda svog 'supstrata' donijeli sa sobom“. ⁵⁸

Ako su Gorani, kako tvrdi Gashi, „doseljeni bugarizirani romanski etnički elementi“, postavlja se pitanje po čemu romansko ili romanizirano stanovništvo Balkana nije starosjedilački element. I drugo pitanje, odakle su ovi „elementi“ doseljeni na ove prostore i kada? Ovakve i slične teze se plasiraju sa ciljem „sticanja prava“ pojedinih balkanskih naroda na teritoriju, odnosno kao dokaz da neki narodi na Balkanu imaju „tapiju“ na osnovu nekakvog „starosjedilačkog“ (historijskog) prava.

---

⁵⁶ S. Gacović, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i turkmenskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, Razvitak 229-230, 2008, str. 55-77.

⁵⁷ Иван Дуриданов, *Езикът на Траките*, Наука и изкуство, София, 1976.

⁵⁸ Skender Gashi, *Gorenët*, str. 78..

KATUNIŠTA

Katuništa (toponim, Vraništa).

U hrisovulji Sv. Arhangela iz 1348. godine na području Gore pominje se toponim *Milišta katun*.

Erdeljanović je, slijedeći Miklošića, opštu riječ *katun* kod svih balkanskih naroda izvodio od riječi *cantone*.

Međutim, savremeni lingvisti odbacuju ovu etimologiju i usvajaju Joklovo objašnjenje riječi *katun* prema alb. *katund*-i, u značenju „oblast, selo, grad“. Kako zaključuje savremeni albanolog Idriz Ajeti, osnova riječi *katun* potiče od albanskog *tun/d/*, sa prvobitnim značenjem: "kretanje koje, kada se ima u vidu karakter nesedentarnog stočarstva, nalazi svoje puno opravdanje". A Jovan Erdeljanović primjećuje kako su po cijeloj Katunskoj nahiji u narodu očuvane brojne uspomene i tragovi od katunovanja negdašnjih Vlaha i starih Zećana. U srednjovjekovnim izvorima riječ *katun* pretežno je označavala stočarsko naselje, a zatim i takva naselja čije se stanovništvo, na primjer u Paštrovićima, bavilo i voćarstvom i povrtarstvom.

KLISE

Klise (toponim, Šišteec).

Klisa f, toponim kod Olova, istočna Bosna, nalazište stećaka oko crkve. Od gr. *ἐκκλησία* > lat. *ecclesia* „skupština“, apstraktum od *ἐκκαλέω* „sazivam“, panromanski grecizam koji se nalazi i u arb. *kishë*, za razliku od rumunjskoga, gdje je za isti pojam *basilica* > *biserică* i od germanskog i slavenskoga, gdje je *κυριακή* > crkva (v.), *Kirche*. U južnoslavenskom potvrđen je samo toponim *Klisa*. Upor. još s turskim toponimom *Kirkkilise* u Trakiji „četrdeset crkava“. Potvrđena je crkva kao mjesto sabora u Ljetopisu dukljanskom 33: *skupščina u Petih Crikvah* (upor. *Fünfkirchen* = lat. *Quinque ecclesiae* - madž. *Pécs* - = slav. *Peiuh* < *Peťjuh crkvi u *Panoniji*). Učena izvedenica: na gr. *-αστής εκκλησιαστής* > lat. *Ecclesiastēs* „govornik“: eklezijast m (17. v.), ekležijašt (17. v.) Prošireno na nenaglašeni sufiks *-icus*: eklesijastik (16. v. i 17.) = eklezijastik(o) = eklesijastik (17. i 18.) u značenju složenice (j)ekttsijarah, gen. *-anha* (Dečanska hrisovulja) = klisijarah, klisijarhov (17. v.) 2 kaluđer koji upravlja službom božjom“ - krisijarh (Sava), potklisijarah, gen. *-arha* < *ἐκκλησι-*

ι,άρχης (kaluđerski termin), u búg. klisár m prema klisarka, deminutiv klisarce, sa zamjenom -ar < lat. -arius za drugi dio složenice -αρχής Vuk ima klisara f u izrazu baba ~ „baba koja mijesi poskurice“, klisara m Hercegovina) „crkvenjak“. Odatle prezimena Klisarić, Klisarović.⁵⁹

KOKLJE(VCI)

Patronim: **Koklje(vci)** (Zlipotok, Dikance).

Gahi smatra da je ime roda *Kokljevci* postalo od albanskog antroponima *Kok/ë* dodavanjem slavenskog sufiksa *-evci* i da se ovo ime ne može odvojiti od albanskih antroponima *Kokë*, *Kokal* i od patronima *Kokaj*.⁶⁰

Džogović je zabilježio imena rodova *Kok(ljevci)* u Zli Potoku i Dikancu. U Zlipotoku rod i danas nosi prezime Koklje i ima ih tri kuće. Sami ističu da su ime dobili po nadimku jednog od svojih predaka, ali ne znaju kojeg.⁶¹

KOKORA

Patronim: **Kokora** (Restelica);

Toponim: **Kokorin kamen** (Restelica).

Alija Džogović bilježi prezime *Kokora* (pet kuća) i kaže da je nastalo po nadimku njihovog pretka. Sami oni tumače „da leksema *kokora* u govoru Gorana označava razbarušenog, neurednog i neočešljanog čovjeka“.⁶² U goranskom govoru leksema *kokor* znači i frizuru.

Gacović bilježi ojkonim *Kokorince*, kao i toponim *Kokorina* i izvodi ih od rumunskog ličnog imena *Cocor* < rum. zoonima *cocor* „divlja guska“. Donosi i lična imena *Kokor* i *Kokora*, kao i patronim *Kokorić*. U Rumuniji su zabilježeni lično ime *Cocor*, te toponimi *Cocora* i *Cocorul*.⁶³

U Gori je u više sela evidentirano žensko lično ime *Guska* (Brod x2, Vraništa x2, Globočica x2, Restelica, Krstec), što je svakako ekvivalent imena *Kokora*.

---

⁵⁹ Petar Skok, *Etimologijski rječnik ...*

⁶⁰ Gashi, str. 88.

⁶¹ Džogović, *Onomastika*, 150.

⁶² Džogović, *Onomastika*, 173.

⁶³ Gacović, *Ojkonimi...*, str. 74.

KOTRO(VCI)

Patronim i prezime: **Kotro** (Brod).

U Rječniku rumunske onomastike zabilježena su imena rodova *Cotra, Cotru, Cotrea, Cotrona, Cutrei*.⁶⁴

Džogović bilježi prezime i rod *Kotro(vci)* u Brodu sa dvije kuće. Dodaje još da im je porodični nadimak i Ačankinci.

KOZMO (KOZMINA)

Kozmo / Kozmina (oronim, Kruševo).

Od kalendarskog ličnog imena *Kozm(a)* < grč. Κοσμάς.
Džogović pominje toponim *Kozmina* kao livade.

KREŠNICA

Krešnica (Vraništa, njive i livade).

Džogović bilježi toponim Krešnica kao „predeo zapadno od sela (njive i livade)“.

KUKULj / ČUČULj / CUCULj

Toponimi: **Kukuljue**, **Čučuljua rupa**, **Čučina češma** (Brod), **Čučulj kamen**, **Kukudénica** (Restelica), **Kukaljane** (ojkonim), **Kukéf kamen** (Borje), **Čuča** (Orčuša), **Cuckóravenj** (Crnjeljevo), **Kukačínica** (Šišteec), **Kukúvajke** (Jelovjane);

Patronimi: **Čuč**, **Cuculj**, **Čučulj** (Brod), **Čučinci** (Borje), **Čukljevi** (Urvič), **Kukulj** (Brod, Jelovjane), **Čukulj** (Globočica).

Sve pomenute riječi mogu imati istu osnovu i mogle su nastati od aromunskog apelativa *cucul* koji označava veliki kamen, stijenu, stepenas-to poređane stijene, veliku naslagu kamena, „čuku“.

---

⁶⁴ A. N. Constantinescu, str. 251.

Toponim *Kukuljka* u *Mikrotoponimiji Sokobanjske kotline V. Vilotijevića Gacović* dovodi u vezu sa rječju kukulj „ćuba“ < lat. cucullus, cuculla „glavica“, „čukast osamljen vrh“.⁶⁵

LjUBOŠTA / LjUBOŠKA

Ojkonim: **Ljubošta**;

Topnimi: **Ljuboška** (Kruševo), **Ljubana** (Mlike).

Alija Džogović smatra da su „toponimske baze **ljub-** vrlo zastupljene u Sandžaku, kao i na širim prostorima Balkana, odnosno na prostorima nekadašnjeg Ilirika.

Opšta karakteristika svih ovih toponimskih likova je da su to tereni na kojima ima vode, dakle podvodni tereni. Oni su bili motivacija za najstarije naseobine (privremenog karaktera), prije svega one stočarske, a zatim i one agrarne. Ovi, zajednički, formanti **ljub-** u svom semantičkom polju sadrže značenje terena na kojem koegzistiraju pašnjaci i voda. U alb. jeziku prepoznatljiv je apelativ **ljum-bin** = pašnjak, lokalitet oko vode, pored vode, više vode.

U zaključku diskusije o ovim toponimskim likovima, potvrdno se može reći da pripadaju opšteilirskom jezičkom supstratu, dakle sloju toponima iz predrimskih osvajanja ilirskih teritorija (za vrijeme Oktavijana).

Toponimskim strukturama ovoga tipa kasnije su se „dodavali“ medijalni ili finalni formanti romanskog ili slavenskog morfemskog sustava. Osnovna leksička struktura **ljub-** očuvala je prvobitni semantički sadržaj. Međumorfološka i semantička distinkcija su vrlo rijetke pojave. Uvijek su u sinhroniji sa prvobitnom bazom i njenom motivacijom.

Elaboracija ovih, i drugih frekventnih morfoloških formanata, upućuju na zaključke da su na prostorima nekadašnjeg Ilirika sačuvane mnoge morfološke, fonološke i sintaksičke strukture (sintagme) ilirskog porijekla, adaptirane jezičkim sistemima kasnijih doseljenika na prostore Ilirika.⁶⁶

---

⁶⁵ S. Gacović, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i turkmenskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, Razvitak 229-230, 2008, str. 55-77.

⁶⁶ Alija Džogović, *Atlas dijalekatskih izoglosa u Sandžaku*, CBS, Tutin, 2012, str. 241-242.

LjUPANKE / LjUPANKOVCI / LjUPANOVO JABUČE

Patronimi: **Ljupan(ke)** (Kruševo), **Ljupankovci** (Borje);
Toponim: **Ljupanovo jabuče** (Borje).

Nazif Dokle smatra da je ime roda *Ljupan/Ljupankovci* u selu Borje kao i mikrotoponim *Ljupanovo jabuče* aromunskog porijekla i da im je osnovna vlaška riječ *lupul* („vuk”).⁶⁷ Sigurno je istog porijekla i ime roda *Ljupan/Ljupanke* u Kruševu.

Gacović pominje toponime *Lupovce*, *Lupovec*, *Lupovsko hanče* i povezuje ih sa ličnim vlaškim i rumunskim imenom *Lup(ul)* < rum. *lup* „vuk, kurjak“ < lat. *lupus* „vuk“.⁶⁸

MACA / MACINCI

Patronim i prezime: **Maca** (Brod);
Toponim: **Macino maalo** (Brod).

Vjerovatno postalo od rumunskog ličnog imena *Maca* < grč. *μααζ* „blaženi“.

Alija Džogović pominje patronim *Macini* sa napomenom da je to nadimak za nekoliko kuća u selu.

MALJEKOVCI / MALEZI

Patronimi: **Malezi** (Brod), **Meljekovci** (Dovnja Rapča), **Maljoku/Maljoki** (prezime, Rapča);

Toponimi: **Maljekova češma** (Rapča), **Maljeva rupa** (Šišteec), **Maletin krs** (Orgosta), **Maljeve rupe** (Jelovjane), **Maljoska češma** (Urvič).

Osnova pomenutih patronima i toponima je albanska riječ *mal-i* = „planina“, „gora“, i starije ilirsko *malum* sa istim značenjem. Na ilirskoj osnovi *mal-* nastali su brojni toponimi na širem prostoru.

---

⁶⁷ Nazif Dokle, *Bogomilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore*, prevod, Alem, Prizren, 2011, str. 131.

⁶⁸ Slavoljub Gacović, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonimiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993, str. 77.

U albanskom jeziku pridjev *malesh* je u značenju „planinski“, dok je *malok* u značenju „planinac“.

Inače, prezime i patronim *Malezi* je vjerovatno postalo od albanskog *mal zi* („crna gora“).

Džogović bilježi da su „Maljekofci, veće bratstvo u Rapči (trideset i sedam kuća“.

MANDAK(OVCI)

Paronim: **Mandak(ovci)** (Brod);

Toponim: **Madakue** rupe (Brod).

N. A. Constantinescu u *Dicționar onomastic romînesc* donosi muško i žensko ime *Manda*. Isto ime se javlja i u Etimologijskom rječniku Petra Skoka. Skok donosi hipokoristike *Manda*, *Mânda* i *Mandica*, prezimena *Mandić*, *Mandušić*, te toponim *Manduševac*.⁶⁹

Lutovac navodi da ovaj i još nekoliko drugih rodova koji svojim prezimenima podsjećaju na Cincare-Vlahe (*Ziza-Zizinci*, *Renda*, *Bajmakovci*, *Mandakovci* i dr.), vjerovatno su davno doseljeni kao stočari i pretopili se u Gorane.⁷⁰

Džogović pominje rod *Mandakovci* sa čest kuća i ističe da su ime dobili po prezimenu Mandak.⁷¹

MARINEC / MARIN DOF

Toponimi: **Marinec** (Rapča), **Marina** (Pakiša), **Marina mlaka** (Radeša), **Marin dof** (Dikance, Kukuljane, Vraništa, Mlike).

Imena *Marin* i *Mara* pripadaju opštetihršćanskoj antroponimiji i poznata su na širem balkanskom prostoru.

Gacović smatra da je ovo ime nastalo od kalendarskog ličnog imena *Marin* < lat. *Marinus*. Prema predanju sv. Marin je bio porijeklom sa Raba, pa je vjerovatno i to jedan od razloga za rasprostranjenost ovog ime-

---

⁶⁹ Skok, str. 352-353.

⁷⁰ M. Lutovac, *Gora i Opolje* str. 44-45.

⁷¹ Džogović, *Onomastika*, str. 135.

na u dalmatinskim gradovima.⁷² Ime *Marin* se često javlja i u popisima srednjovjekovnih vlaških katuna.

Gashi pravi paralelu između antroponima *Marin*, zabilježenog u selu Biluša kod Prizrena 1571. godine, i toponima *Marinec* u Rapči, gdje se, kako kaže, prema usmenom predanju nekad nalazila crkva.⁷³

MAVRA

Mavra (oronim na tromedi Broda, Restelice i Zlipotoka).

Pominje se u hrisovulji manastira Sv. Arhangela kod Prizrena iz 1348. godine kao planina *Мавѣрѣ* (*Маврь*). Ime planine je izvedeno od grčkog *μαύρος* „crn“. Ovdje se više odnosi na boju zemlje ili travu.

Cvijić drži da je ime *Mavrovo* aromunsko („Na Bisti i Gornjoj Reci su se sačuvala mnoga aromunska imena, kao Mavrovo, Ničpur, Petilep, Mališor itd.“).⁷⁴

Na Kosovu je zabilježen veliki broj toponima i patronima sa osnovom **mavr-** (*Mavraj*, *Mavriqi*, *Mavrić*). Gashi smatra da je ova riječ grčkog porijekla i dodaje da su u selu Gramatikovo kod Vodena 1467-1468. popisani žitelji Lazar Mavrić i Kosta Mavrić.

MITRIJA

Toponimi: **Mitrija** (Restelica), **Mitrovo selo** (Ljubošta), **Mitrova livada**, **Mitrov studenec** (Orgosta), **Miterci** (Brod).

Većina autora smatra da su ove i slične riječi od kalendarskog ličnog imena *Dmitr* < grč. *Διμήτριος* „rod zemljin“.

Džogović iznosi mišljenje da je korpus toponioma sa bazom **mit-** etimološki prepoznatljiv, i da pripada ranijem sloju toponima, najvjerovatnije onom koji se formirao u vrijeme bogumila na ovim prostorima. Kult **mitra** negovali su bogumili, a prije njih i ilirska plemena, kao i Stari Rimljani. Sloveni su ga nasljeđivali u kontaktu sa drugim narodima.⁷⁵

---

⁷² Gacović, str. 95.

⁷³ Gashi, str. 9.

⁷⁴ Jovan Cvijić, *Balkansko poluostrvo i južnoslovenske zemlje*, Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd, 1996.

⁷⁵ Džogović, *Atlas...*, str. 237.

U srednjovjekovnim dokumentima je ime *Dimitri* veoma frekventno na području Gore. Pominje se u Preminju, Orgosti, Zapodu i Dikancu.⁷⁶

MORAVA

Toponimi: **Morava** (Šišteec, Zlipotok, Gornji Krstec, Gornja Rapča; pašnjaci i livade).

Mòràva f (Vuk) = *Morava* (Kosovo), rijeka južnih i sjevernih Slavena, pred- ie. podrijetla, lat. *Margus*. Taj oblik očuvaše Nijemci *March*, dok je i na jugu i na sjeveru *-gus* zamijenjen sufiksom *-ava*. Upor. za nj u hidronimima *Nišava-* (od *Niš*), *Orljava*, *Vltava*. Ta je zamjena po svoj prilici odatle što je pored *Margus* postojao i ilirski oblik **Maragus* > vlat. **Maraus*. Upor. za takvo ispadanje u vulgarnom latinitetu *sarcophagus* > fr. *sarcon* > *cercueil*. Glede sufiksa *-āgus* u ilirskim toponimima upor. *Tilagus* > tal. *Telega*, hrv. *Telašćica*. Pridjev na *-ski moravski* (Kosovo) u vezi sa *međe*: Služi za upoređenje: *što ima veđe kaj moravske međe* (narodna pjesma) ili *kolomboć gi ove godine kaj Morava*. Na *-bc mòravac*, gen. *-avca* m (Srbija) = na *-iça mòravica* (Srbija) = *moravčica* = na *-tka mòrāvka* »vrsta tanca, plesa«. Ovamo možda ime biljke *moravka* (Šulek) „arnica montana“. Sa sjevernom *Moravam* kao imenom zemlje stoji u vezi toponim *Moravce* (Zagorje), pridjev na *j* od *Moravac* „stanovnik te zemlje“ i možda *Moravice* (Gorski Kotar).⁷⁷

U nekim selima Gore *morava* je naziv za vrstu trave (morač). U Šiš-teecu se pjeva pjesma:

- Moravice m'tna i krvava,
Ta zateraj mome i divojke,
Što ne zn'jet rano da stanujet,
Rano da se dvoroj izmetene.
Moravice m'tna i krvava,
Što si rano cveće povenala?!

---

⁷⁶Tatjana Katić, *Vilajet Paštric (Paštrik) 1452/53. godine*, Istorijski institut, Beograd, 2010, str. 39-74.

⁷⁷Skok, Etimologijski rječnik, str. 455.

MUKULU NJIVIŠTA

Mukulu njivišta (toponim, Krstec).

Toponim u kojem je prvi dio aromunski (vlaški) a drugi slavenski. *Micul* je i vlastito aromunsko i rumunsko ime sa značenjem Mali, Mališa. Ovaj toponim bilježi i Džogović u obliku *Mukolo n'ivišta*.

MURGA / MURGAN / MURIDŽA

Murga (oronim između Kruševa i Šišteeca), **Murgan** (toponim kod Orčuše), **Muridža** (oronim kod Broda); **Murga/Murginci** (prezime i patronim u Šišteecu).

U Gori se riječ *murđo* isključivo vezuje za psa (šarplaninca) sivkaste, tamne boje. U upotrebi je i pridjev *murđest* (sivkast).

Sa *-ka* > *-ga*: *murga* f (Dubrovnik, Ston, Potomje na Pelješcu) „talog od maslinova ulja, kad se tiješti, mutež, služi za pravljenje sapuna“ = *murga* (Budva) = *murga* (Vuk) „dudinje murgaste“. Odatle na *-ulja murgulja* f (Dubrovnik, Ston) »Art Oliven mit viel Fleisch und wenig öl«. Upor. *Murgulja* (selo, srez Lab, Kosovo). Pridjevi na *-av murgav* „boje murge“ = na *-ast murgast* (Kotor, Pag, Dalmacija) = na *-óvást mürgovast* (Vuk). U imenima stoke na *-eša mürgeša* f (Lika, ime kozi), na *-onja murgonja* (Bruvno, Lika) „vo“. Upor. rum. *murgan* i prezime *Murganić* (Kosovo). U antroponimiji prezimena *Murgić*, *Murgaš*, *Murgulović* (od rum. *murgul* sa postpozitivnim članom). Oblik sa *-ga* nalazi se u južnoj Italiji, na Siciliji, Veneciji, Sardiniji i Španjolskoj. On nastavlja gr. *ámóργη*, koje je ie. podrijetla. Odatle lat. *omurca* < *ámóργα* očuvano na Kvarneru. Upor. još slov. *morča* = *zmórča* = *murča* (Notranjsko) „Weinhefen“, od mlet. *morča* = *morce* (tako na Cresu), te slov. *morka* f „Schmalzmus“. U značenju „tamne boje“ *murga* je balkanska riječ: arb. *murk* „dunkel, schwarzgrau“ = rum. *murg* „braun, braunrot“. (Skok)

Skender Gashi smatra da je apelativ *murg* albanskog porijekla i da dolazi od albanske riječi *murg*, *-u*, koja pored značenja kaluđer znači i „crn, mrk, siv, tužan“. Ima mišljenja da je ova albanska riječ starobalkanski relik, možda i ilirskog porijekla. Gaši smatra da je ova riječ u albanskom jeziku starija od latinizma *murg* u značenju „taman, crn, mrk“.

I prema E. Čabeju ova je riječ iz albanskog ušla u latinski u obliku *amurcus/amurgus*. Iz albanskog je ova riječ ušla i u slavenske jezike u obliku mrk/mrko. Prema Henriku Bariću ova je riječ u obliku *murg* („boja kestinja; braon“) ušla i u rumunski u obliku *murgo* „crn, smeđ“, te u bugarski. Rječju *murg*, prema Petkanovu, Aromuni obično nazivaju sivkaste i mrke pse i konje.

„**Muridža** je oronim na Šar-planini, u oblasti Broda (goranskog). Ovaj predio je vrlo visok, nije obrastao šumom već su ovdje dobri pašnjaci sa dosta vode. Formant *-dža* je evidentiran u primjerima: *Materidža*, *Bindža*, *Vrmdža*, *Ilandža*. Čini se da je vlašskog porijekla, jer je zasvjedočen na prostorima na kojima su u srednjem vijeku živjeli Vlasi, koji su se kasnije asimilirali. Morfološki lik *Muridža* govori da je na Šar-planini bilo vlaških naseobina, a o tome govori i lik Vlaške livade kod sela Vranište u Gori. Može se reći da je ovo gorsko stanovništvo uglavnom vlašskog porijekla, bogumilsko, da je vrlo rano prihvatilo islam, i u selu Mlike podiglo prvu džamiju u Gori, a čini se i onu u selu Ljubošta više Dragaša. Ovdje je lokalitet *Dragaš*, odnosno njegovo starije naselje *Krakošta*, bio kulturno bogumilsko ili vlaško mjesto, a tako i mjesto Kukaljane, i njegov izvor *Kukaljanik*. Iz ovog šireg teksta rezultira pretpostavka da su likovi sa bazom **mur-** vlašskog porijekla, a Vlasi su ga preuzeli iz latinskog u vrijeme rimske vladavine.“⁷⁸

MUŠE

Muše (patronim, Brod).

Vjerovatno postalo od aromunskog imena *Muša* < arom. *Mușat* < *mușat* „lijep“.

Džogović je zapisao bratstvo *Muše(vci)* u Brodu sa tri kuće.

MUTAŠ

Mutaš (patronim i prezime, Restelica).

---

⁷⁸ Alija Džogović, *Sandžačka ranobalkanska onimija*, Almanah 45-46, Podgorica, 2009, str. 41-42.

Ime bratstva *Mutaš* u Restelici je moglo nastati od aromunske riječi *mut* sa značenjem „nijem“; „tih“; „bez ustiju“. I sufiks *-aš* bi mogao biti dio aromunske derivacione morfologije.

Džogović bilježi da je ovo jedno od starijih prezimena u selu i da ih ima pet kuća. Inače, oslovljavaju ih i formom *Mutašovci*.

ORGOSTA

Orgosta (ojkonim, albanski dio Gore).

Toponimi sa sličnim morfemama evidentirani su i u još nekim regijama: *Gostivar* (u Makedoniji), i *Gostun* (selo u jugozapadnom Sandžaku, kod Prijepolja). Ovi toponimi povezani su bližom geografskom izoglosom i mogu biti utemeljeni u bogumilstvu koje je na ovom dijelu Balkana bilo vrlo rašireno. Morfema **gost** može označavati bogumilskog starješinu i upućivati na mjesto gdje je bio nekibogumilski kulturni centar.⁷⁹

U Defteru iz 1451-52. godine pominje se pod imenom *Arkosta* sa 14 kuća. U Defteru iz 1530. godine javlja se pod imenom *Urgošta* (Orgošta) sa 23 kuće i 3 bečara.

PALjOŠ / PALjINCI

Patronimi: **Paljoš** (Brod), **Paljinci** (Borje, Šišteec);
Toponim: **Paljinske lživade** (Orešek).

Pal je frekventno ime kod Albanaca.

PANTELjEVEC / PATELjEICA

Toponimi: **Panteljevec** (Gornji Krstec), **Pateljeica** (Brod), **Poteljevec** (Pakiša).

Od kalendarskog ličnog imena *Pantelej* < grč. Παντελεημων „svemilostiv“ (ime hrišćanskog svetitelja).

---

⁷⁹ Alija Džogović, *Sandžačka ranobalkanska onimija*, Almanah 45-46, str. 11.

PARASPOR / PARASPUR

Toponimi: **Paraspor** (Vraništa), **Paraspor** (Dragaš, Ljubošta, Šišteec).

Izraz *paraspor* (παρασπορον), koji je poznat još i danas u Siciliji, Kalabriji, Istočnoj Srbiji i Bugarskoj, potiče iz vizantijskoga prava i značio je njivu koju sopstvenik zemlje ustupa zemljoradniku za njegovu sopstvenu upotrebu.

U albanskom jeziku označava neobrađeno zemljište, utrine, ledine i pašnjake. Kao toponim javlja se i u više sela Opolja, kao i u selu Tupec u okolini Prizrena.

„Balkanski grecizam raširen i u južnoj Italiji.“ (Skok).

Novaković, *Paraspor*, Godišnjica XXVI 1907, 191-195 Arch. slav. Phil. XXVIII 1906, 463-464. Upor. *parasporu* kod Redo u Kalabriji Reggio, *parapolu* u Siciliji "terreno, che il contadino lavora per suo conto, oltre il convenuto", upor. Morosi, „L'elemento greco nei dialetti dell'Italia meridionale“, Archivio glottologico italiano XII 1890, 76 i d br. 283.

PAŠK(OVCI) / PAŠA

Patronimi: **Paškovci** (Gornja Rapča), **Paša/Pašinci** (Restelica, Šišteec).

Pashk je karakteristično ime kod Albanaca. Inače, ime je nastalo od romanskog antroponima *Pascal*.

PASKA / PAČKA

Patronimi: **Paska, Pačka** (Brod), **Pacanovci** (Vraništa);

Toponim: **Pačkine karpe** (Brod), **Paski dof** (Šišteec).

Gashi smatra da ime velikog roda *Paskinci* iz Broda pripada onomastičkom sloju balkanskog latinizma. On navodi tri razloga kojim potkrepljuje latinsko - balkansko porijeklo ovog imena: 1. U jezičkom pogledu ovo ime, prema Skoku, potiče od jermenske riječi *pasha* u značenju „jedi, žanji, budi spreman“. Odatle su ga preuzeli Latini, odnosno Romani. Gustav Meyer, s druge strane – istražujući porijeklo albanske riječi

pashkë, zaključuje da je ona stigla na Balkan ukrštajući se sa klasičnom latinskom riječju *pascua* „pašnjak; hrana”. U narodnim romanskim jezicima se javlja u obliku *pascua*, dok dodavanjem sufiksa *-alis* stvoreno je prezime (tempus) *pasqualis*, što označava vrijeme proslave Uskrsa. 2. Odatle potiče i antroponim *Pasquale, Pascal*, među Romanima i *Pashk m.* i *Pashke* ž. među Albancima; kod Hrvata i Srba antroponim *Paskal* je u oblikut *Pasko, Paskoje, Paske, Paska, Paskać, Paskalin, Paskaš, Paškal* i dr., dok kod Bugara oblike *Pasko, Pato, Paco, Pačo*. Gashi zaključuje da goranski oblik imena ovog roda pokazuje da nije došlo do prelaska *s* → *sh* odnosno *sk* → *shk*, što je odlika albanske leksike i onomastike latinskog porijekla. Kako izgleda, ovdje se radi o jednom fosiliziranom imenu koje se nije razvijalo prema fonetskim zakonima albanskog jezika. Može se shvatiti da ni primaoci ni prenosiooci ovog imena od vremena nisu bili govornici albanskog jezika.

Gashi zaključuje da ime goranskog roda *Paskinci* treba posmatrati kao ime vlaškog porijekla, prošireno slavenskim sufiksom *-inci*.⁸⁰

Prezime *Paškaš* je svrstano u vlaška prezimena.⁸¹

PERIVOLJI / PELJIVOR

Toponimi: **Perivolji** (Šišteec), **Peljivor** (Zlipotok), **Perio** (Košarišta).

„**Perivoj** m (zapadni pisci) 1° vrt osobito velik i raskošno uređen, 2° toponim. Balkanski grecizam: arb. *perivol*, od gr. περίβολος (složenica od prefiksa περί i βόλος od βάλλω „enceinte, doture“), ngr. περιβόλι, cine. toponim *Pirivole* (cincarsko selo u Epiru), odatle etnik *Pärvul'at* < gr. περιβολιάτης = *Pîrvel'ofi* m pl. „vlaški pastiri koji dolaze sa stokom i na Kajmakčalan“. Na zapadu moglo je ući i kroz dalmato-romanski medium < *periboUum < sgrg. περιβόλιον.“⁸²

U Zlipotoku je u riječi *peljivor* izvršena metateza (rivolj > lživor). Inače se riječ ovdje, osim kao toponim, koristi i sa značenjem vrt, bašta, gradina.

⁸⁰ Gashi, str. 45.

⁸¹ <http://sokacgranicar.blogger.index.hr/post/vlaska-prezimana-u-hrvatskoj-i-bih/17799604.aspx>

⁸² Skok, str. 640.

PETERCE / PETROLAZEC

Toponimi: **Peterce** (Radeša, Zlipotok), **Petrolazec** (Orešek), **Petriče** (Orgosta), **Petrofčiča**, **Pretropolje** (Krstec), **Petkoec** (Zapod), **Petkojca** (Borje);

Patronim: **Petkovci** (Orčuša).

Pašić smatra da su slični nazivi, nastali po istoj motivaciji, poznati u Dalmaciji i da su izvedeni od lat. *petra* „kamen“.⁸³

PIROVCI / PIROI

Toponimi: **Piroi** (Zlipotok), **Pirove nive** (Kruševo), **Pirnica**, **Pripirok** (Radeša)

Patronim: **Pirovci** (Globočica).

U popisu stanovništva Kruševa pominju se žitelji ovog sela *Polat Piri* i *Budan Piri*. U selu Plav u obližnjem Opolju, nastanjenom Albancima, živi veliko bratstvo *Piraj*.

U Gori postoji vrsta trave (korova) sa imenom *pirojna* (*piroina*).

PIŠEC / PIŠLjACI

Toponimi: **Pišec** (Borje), **Pišljaci** (Gornji Krstec).

Toponimi *Pišec* i *Pišljaci* (< alb. *pishë* = bor) nalaze se u blizini dva sela Gore u čijoj se blizini nalaze borove šume.

Ime sela *Borje* nastalo je od imenice *bor-je* (značenje ove i sličnih imenica u goranskom govoru najvećim dijelom je množinsko). *Pišljaci* je ime za predio koji se nalazi iznad Gornjeg Krsteca i koji je obrastao borovom šumom (*Abies alba*).

Inače, ime Borje se pominje 1348. godine u hrisovulji Sv. Arhangela („kako put ishodi od Borskoga polja“).

---

⁸³ Pašić, str. 345.

PLAT / PLATIŠĆA

Toponimi: **Plat** (Brod, Gornji Krstec), **Platišća** (Restelica).

U govoru Gore riječ *plat* označava snježnu lavinu. U upotrebi je i deminutivski oblik *platica* sa značenjem „daska“.

Skok pominje selo *Plat* u okolini Dubrovnika.

PRIPORIŠĆA

Priporišća (toponim, novo naselje u Restelici).

Pripor – rum. „uspon/na brdu; zimsko sklonište za ovce sagrađeno od pletera pokriveno slamom“.⁸⁴

PUPE(VCI)

Patronim: **Pupe(vci)** (Brod).

Džogović bilježi pet kuća roda *Pupe* (*Pupefci*) u Brodu.

Skender Gashi, pozivajući se na Duridanova, smatra da je ovo ime trački trag u Bugarskoj, pošto se u blizini Plovdiva nalazi selo *Pupe(n)sis*. Duridanov misli da je ovo latinizirani oblik drevnog imena...

RADUNICA / RADIKA

Toponimi: **Radunica** (Orčuša), **Radika** (Restelica), **Radiče** (Dikan-ce), **Radlojce** (Crnjeljevo), **Radešejec** (Globočica), **Radešeice** (Brod), **Radov dof** (Zlipotok), **Radov kamen** (Kruševo), **Radeša** (ojkonim).

„Svaki naziv sa ovom bazom (**rad-**) je izvorišnog tipa, ponegdje je to pravo vrelo, buk (voda buči u velikom mlazu). I ovo *buk*, *buči* ima korijene u leksemi *burim* (alb.), što označava *izvor*, *vrelo*... Utvrđeno je da svi toponimi koji imaju ovu bazu označavaju izvore i vrela, dakle vodu koja je u središtu aree sa ovim imenom. U latinskom i grčkom jeziku

---

⁸⁴ S. Gacović, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i turkmenskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, Razvitak 229-230, 2008, str. 55-77.

poznata je leksema *radex* sa značenjem *izvor, vrelo, središte...* Tako se može potvrditi teza da su toponimi sa ovom bazom predslavenskog porijekla i da su zastupljeni kod svih balkanskih naroda, onih koji su se formirali na teritorijama nekadašnjeg Ilirika. U svim jezicima značenje im je isto ili slično. Uglavnom su to tereni sa prisustvom vode, odnosno mjesta sa izvorištem.⁸⁵

Karakteristično je da u Gori gotovo svi toponimi sa bazom **rad-** imaju veze sa vodom, odnosno voda je u središtu aree sa ovim imenom. *Radika* je rijeka, *Radeša* je selo na rijeci, *Radešejec* su livade blizu rijeke, *Radov dof* je potok, *Radov kamen* je stijena na potoku.

RAHTE

Patronim: **Rahte** (Brod);

Toponimi: **Rahteica** (Brod), **Ratisko** (Krstec).

RENDA / RENDOVCI

Patronim: **Renda** (Brod).

Prezime i patronim *Renda (Rendovci)* je ime starog bratstva u Brodu. Džogović bilježi pet kuća roda *Renda (Rendofci)*.

RILA

Rila (oronim, Brod).

Ime planinskog predjela jugoistočno od Broda. Također planina u Bugarskoj. Ime Rila potiče od tračkog izraza „roula“, što znači „obilje vode“.

ROMANICE / RUMANICE

Toponimi: **Romanice** (Ljubošta), **Rumanice** (Gornja Rapča).

---

⁸⁵ Alija Džogović, *Sandžačka ranobalkanska onimija*, Almanah 45-46, Podgorica, 2009, str. 8.

Supstitucija vokala *o* vokalom *u* je značajna dijealekatska odlika govora Gore.

U Hrisovulji manastira Sv. Arhangela iz 1348. godine na području Gore pominje se oronim *Roman dol* (РОМАНЬ ДОЛЬ).

Pašić smatra da „pod Romanima, po kojima je Romanija dobila ime, neminovno je podrazumijevati romanizirano domorodačko stanovništvo ilirskog porijekla“.⁸⁶

ROŠA

Roša (oronim na tromeđi Broda, Zlipotoka i Restelice).

Ime planine je po svemu sudeći aromunskog (vlaškog) porijekla i može označavati crvenu boju zemlje ili cvijeća. Aromunski *roșu* („crven“, „crveni cvijet“) javlja se sa različitim sufiksima kao: *Roșa, Roșeni, Roșia, Roșești, Roșile, Roșoara, Roșori* i dr.⁸⁷

I Gashi, pozivajući se na Skoka, smatra da je ovo ime neodvojivo od rumunskih porodičnih imena, formiranih na osnovu imena *roșu*.⁸⁸

Kao planina pominje se i u Svetoarhangelskoj hrisovulji pod imenom *Iroš*.

RUGEVO / ROGEVCI

Toponimi: **Rugevo** (Kukaljane, Dragaš), **Rogljeja** (Šišteec);

Patronimi: **Rogevci** (Kukaljane), **Rogačinci** (Kruševo).

„Toponimi sa ovim bazama označavaju visokoalpske terene, pašnjake, ledine izmiješane sa kamenjarima. Njihova semiotika je jasna, a porijeklo je svakako ilirsko, dakle predslavensko. Zasnježene su na cijelom prostoru Ilirika, osobito u Sandžaku i Bosni i Hercegovini. Derivativnost baza (**rog-**, **rag-**, **rug-**) pokazuje stabilnost ovih struktura u jezičkoj dijahroniji i sinhroniji.“⁸⁹

---

⁸⁶ Pašić, str. 350.

⁸⁷ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, str. 363.

⁸⁸ Gashi, str. 34.

⁸⁹ A. Džogović, *Sandžačka ranobalkanska onimija*, Almanah 45-46, Podgorica, 2009. str. 13.

Ime *Rug* je spomenuto u Dečanskoj hrisovulji iz 1330. godine kao i u Žičkoj povelji Stefana Prvovenčanog gdje su upisani stanovnici vlaških katuna.

U rumunskom jeziku *rug* je „kupina; drača, trnje“, dok latinsko *rug(a)* označava „nabor, kovrdžu, mrežotinu“.

RUŠĆEVCI / RUŠAN / RUSINICA

Toponimi: **Rušfojca** (Orgosta), **Rušof kamen** (Urvič), **Rusinica** (Borje), **Rustanica** (Zlipotok);

Patronimi: **Rušćevci** (Restelica), **Ruškovci** (Rapča), **Rustanovci** (Kruševo);

Muška lična imena: **Rušan** (Restelica, Kukaljane, Mlike, Orčuša);

Muški i ženski hipokoristici: **Ruško**, **Ruška** (u više naselja Gore).

„Od rumunskog ličnog imena *Rušan(u)* < rum. *ruși* „crveni“ < lat. *russus* „crven“. Lična imena davana su ljudima s izrazito crvenom bojom kose ili ljudima s crvenom bojom kože lica, no ako su u pitanju potezi zemlje odnosno imena naselja onda je u pitanju boja zemlje, tzv. crvenuša, bogata bakarnim oksidom.“⁹⁰

Antroponime *Rusan* i *Rusko* Petar Skok izvodi iz latinskog *russus* „crven“.⁹¹

Ibrahim Pašić smatra da je ojkonom *Rusinovići* u Bosni i Hercegovini mogao postati od latinskog imena *Ursinius*, metatezom likvida *urs* > *rus*.⁹²

U Pakiši živii rod *Mečka(rovci)* što može biti ekvivalent za vlaško ime *Ursul*. Prema usmenoj predaji koju prenose potomci, rod je vlaškog porijekla, ali su sredinom XVII vijeka prešli na islam, kada su izgubili i svoj jezik. Prema istoj predaji, uvijek su se bavili stočarstvom i tokom zimskih mjeseci svoja stada gonili na ispašu u Solun, Kavalu i Dramu.⁹³

---

⁹⁰ Slavoljub Gacović, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonomiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993, str. 102.

⁹¹ P. Skok, *O simbiozi i nestanku starih Romana u Dalmaciji i na primorju u svjetlu onomastike*, Rasprave, 4, Ljubljana, 1928, str.18.

⁹² I. Pašić, *Predslavenski korijeni Bošnjaka I*, str. 356.

⁹³ Mehmet Hoxha, *Njëmendësi e brezave*, Tirana, 2009. str. 24.

SOPUT

Toponimi: **Sopot** (Restelica), **Sopotica** (hidronim, Restelica).

„Sopot je novogrčki - potok, vrelo. Tako se zvao jedan veliki rod, naseljen u prvoj polovini XV veka između Bileća i Nikšića, koji se u XVI veku, preko Bukovice, naselio oko Plitvičkih jezera; to su današnji Šuputi. Svuda gde ima Vlaha ima Sopota i Njegoša.“⁹⁴

U Hrisovulji Sv. Arhangela na području Gore na dva mjesta pominje se planina sa ovim imenom: „A ovo su međe planinama: Prvoslavu, Grebištem, Ploči, Radeškoj planini, Hrabrovo polje, *Sopot*, Mavr, Iroš, a međa im je od Opolja na Ograđeni kamen, na Uši na *Sopot*, po vrhu iznad Milišta katuna.“⁹⁵

STRATORJE

Stratorje (oronim između Zlipotoka, Kruševa, Globočice, Bačke, Mlika i Broda).

Strator (grčki: στράτωρ) je pozicija u rimskoj i vizantijskoj vojsci čiji je ekvivalent *konjušar*. Riječ potiče od latinskog *sternere* („posuti“, odnosno sijeno, slama).

Strator (prema grčkim izvorima često se zamjenjuje sa grčkim ekvivalentom hippokomos) je obično vojnik, ponekad čak i kapetan, koji je izabran iz reda da djeluje kao konjušar za visokog oficira ili civilnog službenika. Njegovi zadaci su bili i nabavljanje konja i vršenje nadzora. U Rimskom carstvu, *stratores* je na carskom dvoru formirao poseban korpus, *Schola stratorum*, a kasnije, u srednjem vizantijskom periodu, postojao je *protostrator* (πρωτοστράτωρ, „prvi strator“).⁹⁶

Jastrebov navodi i lokalitet *Stratos* (Stratorija) gdje je „po kazivanju Gorana (...) u leto bio logor carske konjice“⁹⁷ u blizini sela Zlipotok.

---

⁹⁴ Bogumil Hrabak, *Naseljavanje hercegovačkih i bosanskih Vlaha u Dalmatinsku Zagoru u XIV, XV i XVI veku*, "Vlasi u starijoj hrvatskoj historiografiji", Muzej hrvatskih arheoloških spomenka, Split, 2010, str. 197-213.

⁹⁵ Siniša Mišić, Tatjana Subotin-Golubović, *Svetoarhandelovska hrisovulja*, Istorijski institut, knj. 3, Beograd, 2003. str. 108.

⁹⁶ Gashi, str. 59-60.

⁹⁷ Ivan Stepanović Jastrebov, *Podatci za istoriju srpske crkve*, Državna štamparija, Beograd, 1879.

2. **Stratorec** (Gora), vrsta ukrasne biljke (lat. *Amaranthu paniculatis*).

„Ne teraj torec, // Stratorec, // Tija je kučkin praporec.“
(Nazif Dokle, Goranski narodni pesni, 103).

STRGA / STRGE

Toponimi: **Strga** (Radeša, Kruševo, Borje, Dikance, Kukaljane, Mlike, Ljubošta, Bačka), **Nesimua strga**, **Šuarea strga** (Brod), **Šabanova strga** (Zlipotok).

Goranski oblik *strga* je isto što i *struga* „tor, obor, vratnice na kojima se se muzu ovce“ < rum. *strungă* „sužene vratnice kroz koje prolazi svaka ovca za mužu“ (upor. rum. *strînge* „steže“), koju Henrik Barić izvodi iz alb. *shtrungë* (stroungë).⁹⁸

Skok smatra da je ova riječ ilirski supstrat iz kojega su crpili tu riječ Južni Slaveni kao i Rumunji i Arbanasi, možda neovisno jedni od drugih. Pretpostavlja da je postojala već u balkanskom latinitetu.⁹⁹

Skender Gashi isto smatra da je *sturga* od albanske riječi *shtrungë* *strungë*, koja se kao albanizam kasnije proširila na ostale jezike Balkana.¹⁰⁰

SUGAREIČIKA

Toponim: **Sugareičika** (Brod).

Sugare „pozno jagnje“ < rum. *sug* „sisati“ (< let. *sugo* -are, -xi, -ctum).

SURDULJOVCI

Surduljovci (patronim, Rapča, Globočica).

Surduljanče (toponim, Globočica).

---

⁹⁸ H. Barić, *Lingvističke studije*, Sarajevo, 1959, 110.

⁹⁹ Skok, 348-349.

¹⁰⁰ Gashi, str. 80.

Gashi smatra da ovaj i drugi slični toponimi i patronimi svjedoče da romanski balkanski elementi u Gori nisu slučajni. To je potvrda da mnogi današnji goranski rodovi imaju vlaško porijeklo. Takvo je i ime *Surduljovci* u selu Rapča od rumunskog *surd* „gluh“.¹⁰¹

A. N. Constantinescu patronim *Surdul* svrstava u kategoriju rumunskih imena nastalih na osnovu fizičkih osobina ljudi. Donosi nekoliko varijanti ovog imena: *Surdul*, *Surdila*, *Surdești*, *Surdescu*.¹⁰²

SUSENICA

Susenica (toponim, Šišteec).

Pašić bilježi ojkonom *Susike*, kao ime jednog sela na sjevernom obodu romanijske visoravni. Smatra da naziv sadrži „predsalvensku osnovu *sus*- nejasnog porijekla“.¹⁰³ Pašić ovaj naziv svrstava u kategoriju riječi koje bi mogle biti ilirskog porijekla.

ŠARBANICA / ŠURBAN

Toponim: **Šarbanica** (Brod); Patronim i prezime: **Šurban** (Brod).

Šarban je karakteristično aromunsko (vlaško) ime. Javlja se u mnogim dokumentima kao vlaški antroponim *Șarban/Șerban*, odnosno *Șerbu* žen. *Șerba*, čiji su korijeni u starijem latinskom imenu **Servus* **Serva* i rumunskom *șerb*.

Lično ime *Šarban* nalazi se u Dečanskim hrisovuljama kao ime Vlahu. Takva imena su Lumša, Krecul, Bukor, Dudoš, Mutul, Šarban, Ban, Bun, Bolin, Hinat, Doša, Voša i dr.

Šarban je selo blizu Uba (Srbija), kod Podujeva (Kosovo). Selo *Šarbanovci* se nalazi u Timočkoj Krajini. U srednjovjekovnim dokumentima pominju se „Vlasi Šarbanovci“.

---

¹⁰¹ Gashi, str. 106.

¹⁰² N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic romînesc*, str. 379.

¹⁰³ I. Pašić, *Predslavenski korijeni Bošnjaka I*, str. 207.

ŠAULANKE

Šaulanke (toponim Dragaš).

U Rječniku rumunske onomastike zabilježeno je lično ime *Šaula*, koje se povezuje sa hebrejskim imenom *Saula*.¹⁰⁴

ŠKOROVCI

Patronim: **Škorovci** (Borje).

Prezime *Škoro* (*Škorić*) je svrstano u vlaška prezimena. Ovo prezime nose Hrvati, dobrim dijelom iz istočne Hercegovine.

ŠILJEGARNIK

Toponim: **Šiljegarnik** (Rapča, Radeša).

Šilježe < *lat. selectum* (upor. *agnus selectus* „odabrano / za rasplod jagnje“).

ŠIŠTEJEC

Ojkonim: **Šištejec**;

Patronim: **Šišo** (Brod).

Šištejec je ime jednog od najvećih sela Gore (danas u Albaniji). Po svemu sudeći aromunskog (vlaškog) je porijekla. Isto misli i Nazif Dokle, koji svoju tvrdnju temelji na imenu *Šištofic*, što je naziv jednog vlašskog naselja u južnoj Albaniji.¹⁰⁵

Ime sela *Šištejec* je svakako vlašskog porijekla, što svjedoče i sred-njovjekovni dokumenti u kojima se pominju Vlasi Šišatovci. Ovo je zasigurno postalo od imena *Šišat*. U goranskoj verziji, nakon ispadanja vokala *a* dobijen je oblik *Šiš-t-e + vec > Šište'ec > Šišteec*. Inače, albanska verzija imena je *Shishtavec*.

---

¹⁰⁴ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic romînesc*, str. 142.

¹⁰⁵ Nazif Dokle, *Bogumilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore*, Prizren 2011. str.

I patronim *Šišo(ovci)*, potvrđen u Brodu, mogao bi biti od istog korijena kao ojkonom *Šištejec*. Ime roda *Šišo* Gashi povezuje sa imenom *Šišman*, koji je bio posljednji srednjovjekovni bugarski kralj.

ŠOLA

Patronim: **Šola** (Brod, Globočica);
Toponimi: **Šoljin mos**, **Šoljina mlaka**, **Šoljin sokak** (Brod).

Šolinci je porodični nadimak nekoliko kuća u Brodu. Džogović bilježi i sedam kuća sa prezimenom *Šola* u Globočici.

Prezime *Šola* je frekventno i veoma prisutno kod Vlaha u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

ŠTEDIM

Toponimi: **Štedim** (Globočica, Gornja Rapča, Gornji Krstec, Urvič; **Štedima** (Brod).

Pominje se i u Hrisovulji Sv. Arhangela kao međa sela Radeša („iz dola posred Štedima“).

Ojkonime *Štedim* srećemo kod Podujeva (Kosovo) i Nikšića (Crna Gora), dok oronim (ime planine) kod Rugovske klisure, na granici između Crne Gore i Kosova.

ŠUARE

Patronim: **Šuare** (Brod); toponim **Šuarea strga** (Brod).

Vjerovatno potiče od aromunske (vlaške) riječi *šuară* sa značenjem „vrana“.

ŠUKERINCI

Patronim i toponim: **Šukerinci** (Zlipotok).

Džogović bilježi toponim *Šukerinci* kao dio naselja u Gornjoj mahali u Zlipotoku, nazvanog po istoimenom bratstvu.¹⁰⁶

ŠUNDO / ŠUNDINCI

Šundo, Šundinci (patronim Borje).

Vjerovatno postalo od rumunskog imena *Șundrea*. U okolini Bele Palanke kao aromunski zabilježeni su toponimi *Șundrin del* i *Șundrina padina*.¹⁰⁷

Nazif Dokle smatra da je ime roda *Șundinci* u Borju vlaškog porijekla. Autor donosi ovakav zaključak zato što je ime (i patronim) *Șunda* tipično i veoma rašireno među Vlasima u Korči i Đirokastru.¹⁰⁸

ŠUTA / ŠUTRAK / ŠUTMAN

Patronimi: **Šuta** (Brod), **Šutinci, Šutman** (Zlipotok) **Šutrak** (Restelica Brod),

Toponimi: **Šutman** (orinim na tromedi Broda, Restelice i Zlipotoka), **Šutrakovo gumno** (Restelica), **Šutrojec** (Vraništa)

Vjerovatno od rumunskog ličnog imena *Șutu* < *șut* „bez rogova“, figurativno „siromasi“.

U goranskom govoru *șutrak* (șut) je ovan ili neka druga životinja bez rogova, dok u prenesenom smislu (figurativno) označava glupog čovjeka.

Kao primjer kontinuiteta jednog imena posvjedočenog u XV vijeku i sačuvanog do naših dana na području Gore može poslužiti primjer imena *Șutko* u selu Zlipotok, zapisanog u popisnom defteru iz 1452-1453. godine. I danas u ovom selu živi rod *Șutinci*.

Gashi smatra da je riječ *shyt* albanska...

---

¹⁰⁶ Džogović, *Onomastika*, str. 103.

¹⁰⁷ S. Gacović, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i turkmenskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, *Razvitak* 229-230, 2008, str. 55-77.

¹⁰⁸ Nazif Dokle, *Goranski narodni pesni*, Skopje, 2000, str.

TANUŠEVEC

Tanuševac (toponim, Kukuljane).

Tanuš je ime koje se u mnogim dokumentima javlja kao albansko. U turskom popisnom defteru iz 1452-53. godine ime *Tanuš* se često javlja u selima nahije Radovina (danas Ljuma) i nahije Rudina (danas Has), zajedno sa drugim karakterističnim albanskim imenima Đon, Đin, Đerđi, Lješ, Progon, Bardo, Nik i dr.

TORO(VCI) / TORCE

Patronim: **Toro** (Kruševo);

Toponimi: **Torce** (Brod, Vraništa), **Pod torce** (Košarišta).

TUMBA

Tumba (Brod, Restelica, Radeša, Šišteec, Kruševo, Urvič).

„**Tũnba** f (Božava) „grob“. Od tal. tomba < lat. tumba < gr. τύμβος, τύμβα koje je i balkanska riječ: bug. tumba „1° Menge, Haufe, Erhöhung, 2° Hügel“ < ngr. τούμπα „isto“, cine, i megl. tumbă „Grabhügel, Hügel“, arb. tumba „Bund“. Toponim *Tomba*, selo u ravnici između Zaljeva i Čela(n)ge u Baru, 1422. vinogradi in Thomba. Upor. furi, tombe.“¹⁰⁹.

Tumba vulg. lat „grob“¹¹⁰

TUTAR / TUTORCI

Toponim: **Tutarská češma** (Vraništa);

Patronimi: **Tútarci** (Vraništa), **Tutar** (Brod).

Romanskog (vlaškog) porijekla je i rodovsko ime *Tutar*, koje se upotrebljava u obliku Tutorci/Tutarci u selima Vranište i Brod u Gori.

---

¹⁰⁹

¹¹⁰ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, str. 463.

U Hrisovulji Sv. Arhangela iz 1348. godine javlja se toponim *Tudorč dol* (Тудорчъ Доль) na području Gore, što upućuje na mogućnost prelaska *Tudor*¹¹¹ u *Tutor* ili *Tutar*. Inače, *Tudor* je karakteristično aromunsko (vlaško) ime, koje se u obliku *Tuta* pominje i u Rječniku rumunske onomastike.¹¹²

VAGANČE

Vaganče (Brod, Globočica, Mlike, Zlipotok).

VALOŠICA

Valošica (toponim Radeša).

Mikrotoponim **Valošica** (od *val*-e prošireno sufiksom *-oš* i *-ica*, označava udolicu, potočić), u blizini sela Radeša u Gori, može imati u osnovi latinski apelativ *valle(m)* „dolina”, zapravo romano-balkanski *vale* „dolina”. Ova riječ je sačuvana u rumunskom kao *vàle* „dolina, potok” kao i lokalno u aromunskom kao *văligă* „mala dolina” kao i *văloagă* „malo polje”.

VIGANJ

Viganj (Šišteec).

Viganj, gen. -gnja m (Vuk) „1° nakovanj, 2° (sinegdoha) „kovačnica“ = viganj (Crmnica). Nalazi se još u slov., slvč. i češ. výheň „Rauchloch, Esse, Ofen, Schmiede“. Posuđeno u arb. vigan »div, Riese«, jer se divovi smatraju kovačima u narodnom vjerovanju. U tom značenju nije potvrđeno u hrv.-srp. Madž. vihnye, vinnye „kovačnica“ posudenica je iz slovačkog. Upor. cigansko vigna „Herd“, vignja „Esse, Schmiede“. Daničić uzimlje cigansku riječ, koja je u prasredstvu sa oganj. Miklošič upoređuje semantički razvitak sa gornjo-luž.-srp. vuheň, donjo-luž.-srp. hugeň „Rauchfang, Esse“ od hogeň, vogenj „oganj“. Može biti praslav. od

---

¹¹¹ N. A. Constantinescu, str. 159.

¹¹² N. A. Constantinescu, str. XXVIII.

ie. korijena. Samoglasnik „je nastao od jery-a, a ovaj duljenjem od u u lit. ungnis < stlit. ungnis, lot. uguns „oganj“. ¹¹³

VLAŠKA / VLAHINICA

Toponimi: **Vlaška**, **Vlaški potok** (Vraništa, Mlike), **Gorna Vlahinica**, **Dovna Vlahinica** (Borje), **Vlani sad** (Crnjeljevo), **Lški put** (Zlipotok);

Patronim: **Vlačovci** (Pakiša).

„Selo Rapča, a međa mu je na Stlpnik na Sinji vir, na *Vlasovo brdo*“ (Hrisovulja Sv. Arhangela, 1348.)

Toponimi „izvedeni od imena Vlah uvijek svjedoče da je tu bilo Vlahu (u bilo kom značenju te riječi) i da nisu bili sami, da je bilo i onih koji se nisu zvali Vlasima“. (Onomatološki prilozi III, str. 40-41).

Nazif Dokle smatra da je ime Vlah slavenskog porijekla i da se upotrebljava za Aromune u Albaniji, Makedoniji, Srbiji i Grčkoj. Sa ovim imenom srećemo označene teritorije ili pojedine pripadnike ove zajednice u Gori koji su mogli preživjeti u toponimiji, frazeologiji, patronimiji ili folkloru kao: *Vlaške grobišta* (kod Dragaša), *Vlani sad* (u Crnjeljevu), *Vlahinica* (teritorija koja je pripadala Vlasima, koja ima veze sa njima) u Borju, *Vlača* (patronim prema etničkoj pripadnosti) u Pakiši. Ili pak *Vlahina* (djevojka vlaške etničke pripadnosti), *Vlahinka* kao antroponim u jednoj narodnoj pjesmi Gore, zatim *Vlah* kao pripadnik jedne etničke grupe u narodnoj izreci u Gori. U ovim primjerima imamo jasnu etničku opoziciju „određenih“ sa onima koje „određuju“. Ovo pokazuje jedan suživot, simbiozu ili bliskost između slavenskih Torbeša i Vlahu, gdje jedna strana svojim jezičkim sredstvima određuje drugu stranu, a nikako ne samo vlašku populaciju koja je slavizirala iliro-arbreški supstrat. ¹¹⁴

VEČKA

Patronim: **Večka** (Brod).

Vjerovatno potiče od aromunske riječi *vecin* > „susjed“, „komšija“. Možda je postalo i od ruminske riječi *vechi* < „star“.

---

¹¹³ Skok, str. 587.

¹¹⁴ Nazif Dokle, *Bogomilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore*, prevod, Alem, Prizren, 2011, str. 98.

Constantinescu bilježi rumunska lična imena *Vechiu* i *Vechiul*.¹¹⁵
Džogović bilježi dvije kuće roda *Večka* u Brodu.

ZIZA / ZIZINCI

Ziza, Zizinci (patronim, Brod); **Zizov ploš** (toponim, Brod).

Ime ovog velikog roda iz Broda u Gori može imati isto porijeklo sa mikrotoponimom *Ziza* u albanskom selu Bučje, u susjednom Opolju. Možda u širem kontekstu i sa rumunskim porodičnim imenima posvedočenim u oblicima *Ziza, Zizi, Zizea, Zizoe, Zizica*, za koje N. A. Constantinescu¹¹⁶ ne daje neko objašnjenje niti o porijeklu niti o značenju imena. Sličan je i mikrotoponim *Zizine gomile* iz godina 1313-1318 u blizini sela Dinoša u Crnoj Gori.

Milisav Lutovac ovaj patronim svrstava u vlaška prezimena.¹¹⁷ U prilog tvrdnji da je ovo ime vlašskog porijekla ide i činjenica da bratstvo *Ziza* iz Broda i danas nosi nadimak *Kucovlasi*.

ŽAGULJINCI

Patronim: **Žagulj(inci)** (Kruševo).

Patronim *Žaguljinci* je ime roda iseljenog u Tursku tokom Prvog svjetskog rata. I danas postoji dio sela koji se tako naziva.

Poznata su imena nekih članovi roda *Žagulj(č)e* – Ibrahim, Halil i dr.

U jednom turskom defteru Kruševa iz 1579. godine popisano je stanovnik sela *Dodo Zagol*, što upućuje na današnji rod *Žagulj*. I u tvorbenom nastavku *-ulj* uočava se aromunski formant.

ŽILE/ŽILJINCI

Patronimi: **Žile** (isto i prezime, Brod), **Žiljinci** (Gornji Krstec).

---

¹¹⁵ N. A. Constantinescu, str. 404.

¹¹⁶ N. A. Constantinescu, str. 505.

¹¹⁷ Milisav Lutovac, *Gora i Opolje - Antropogeografska proučavanja*, Srpski etnografski zbornik, knj. LXIX 35, Beograd, 1955. str. 44-45.

Antroponimi *Zile*, *Zilescu*, *Ziulica* javljaju se u Rječniku rumunske onomastike.¹¹⁸

Džogović bilježi prezime *Žilje* i rod *Žiljevci* u Brodu sa 4 kuće, kao i mahalu *Žiljinci* u Velikom (Gornjem) Krstecu.¹¹⁹

U opštini Jegunovce, u okolini Tetova u Makedoniji, nalazi se selo *Žilče*, isključivo naseljeno etničkim Makedoncima.

U Hrvatskoj se javlja prezime *Žile*.

---

¹¹⁸ N. A. Constantinescu, str. 469.

¹¹⁹ Džogović, *Onomastika*, 165.

IZVORI I LITERATURA

1. Barić, Henrik, *Lingvističke studije*, Sarajevo, 1959.
2. Constantinescu, A.N. *Dicționar onomastic românesc*, Academiei Republicii populare Romine, 1963.
3. Bogdanović, Nedeljko, *Mikrotoponimija Svrljiga*, Onomatološki prilozi XVIII, 2005, 39-175.
4. Çabej, Eqrem, *Studime etimologjike në fushë të shqipës, II, A-B*, Tiranë, 1976.
5. Gacović, Slavoljub, *Etimologija neslovenskih osnova u ojkonomiji Vidinskog sandžaka*, Zaječar, 1993.
6. Gacović, Slavoljub, *O etnonimu Torlak i o romanskoj i turkmenskoj osnovi etnogeneze Torlaka i Šop(ov)a*, Razvitak 229-230, 2008, str. 55-77.
7. Gashi, Skënder, *Gjurmë të latinitetit dhe të romanitetit Ballkanik në toponiminë e Kosovës*, Naučna konferencija *Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit*, Priština, 10-11. novembar 2011. Akademia e shkencave dhe e arteve e Kosovës dhe Akademia e shkencave e Shqipërisë.
8. Dokle, Nazif, *Bogomilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore*, prevod, Alem, Prizren, 2011.
9. Дуриданов, Иван *Езикът на Траките*, Наука и изкуство, София, 1976.
10. Džogović, Alija, *Onomastika Gore*, Onomatološki prilozi, XII, SANU, Odbor za onomastiku, Beograd, 1996.
11. Džogović, Alija, *Atlas dijalekatskih izoglosa u Sandžaku*, CBS, Tutin, 2012.

12. Džogović, Alija, *Sandžačka ranobalkanska onimija*, Almanah 45-46, Podgorica, 2009.
13. Hrabak, Bogumil, *Naseljavanje hercegovačkih i bosanskih Vlaha u Dalmatinsku Zagoru u XIV, XV i XVI veku*, "Vlasi u starijoj hrvatskoj historiografiji", Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split, 2010, str. 197-213
14. Katić, Tatjana, *Vilajet Pastric (Paštrik) 1452/53. godine*, Istorijski institut, Beograd, 2010, str. 39-74.
15. Katičić, Radoslav, *Značenje antroponomastike u našoj filologiji*, Novi jezikoslovni ogledi, Zagreb, 1992,
16. Mišić, Siniša, Subotin-Golubović, Tatjana, *Svetoarhandelovska hrisovulja*, Istorijski institut, knj. 3, Beograd, 2003.
17. Lutovac, Milisav, *Gora i Opolje - Antropogeografska proučavanja*, Srpski etnografski zbornik, knj. LXIX 35, Beograd, 1955.
18. Omari, Anila, *Marrëdhëniet gjuhësore shqiptaro-serbe*, Tiranë, 2012.
19. Pašić, Ibrahim, *Predslavenski korijeni Bošnjaka I i II*, Mostar/Sarajevo, 2008/2009.
20. Sava, A., *Documente putnene*, Vol. I: Vrancea, Odobești, Focșani etc. 1929.
21. Skok, Patar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb, 1971.
22. Skok, Petar, *O simbiozi i nestanku starih Romana u Dalmaciji i na primorju u svjetlu onomastike*, Rasprave 4, Ljubljana, 1928.
23. Станковска, Љубица, *Етимологијата на имињата на раселените села од охридско*, Македонистика 10, Скопје, 2009. стр. 119-189.

